

BYGGNADSANTIKVARISK BESKRIVNING

FIXFABRIKEN - GS HALLEN - VÄRMECENTRALEN

2017

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning....1
Administriva uppgifter....2
Värdegrunder....4
Fixfabriken....6
- Fixfabriken - områdesförändring....6
- Omgivningsbeskrivning....8
- Fasadbeskrivningar....9
- Huvudbyggnaden....9
- - Norra kortsidan....9
- - Västra långsidan....10
- - Södra kortsidan & Östra långsidan....11
- Gjuteriet, Tillverkningen & Monteringen....12
- Tillbyggnader....13
- Värden....14
GS-Hallen....15
- Omgivninen....15
- Karaktärisering och helhet....16
- Fasadbeskrivningar....17
- - Fasad mot nordost....17
- - Fasad mot nordväst....18
- - Fasad mot sydväst....19
- - Garage....19
- - Fasad mot sydost....20
Värmecentralen....21
- Fasadbeskrivningar....22
- - Fasad mot nordost....22
- - Fasad mot nordväst....23
- - Fasad mot sydväst....23
- - Fasad mot sydost....23
Planritningar....24
- Fixfabriken....26
- GS-Hallen....29
- Värmecentralen....32
Käll- och litteraturförteckning....36

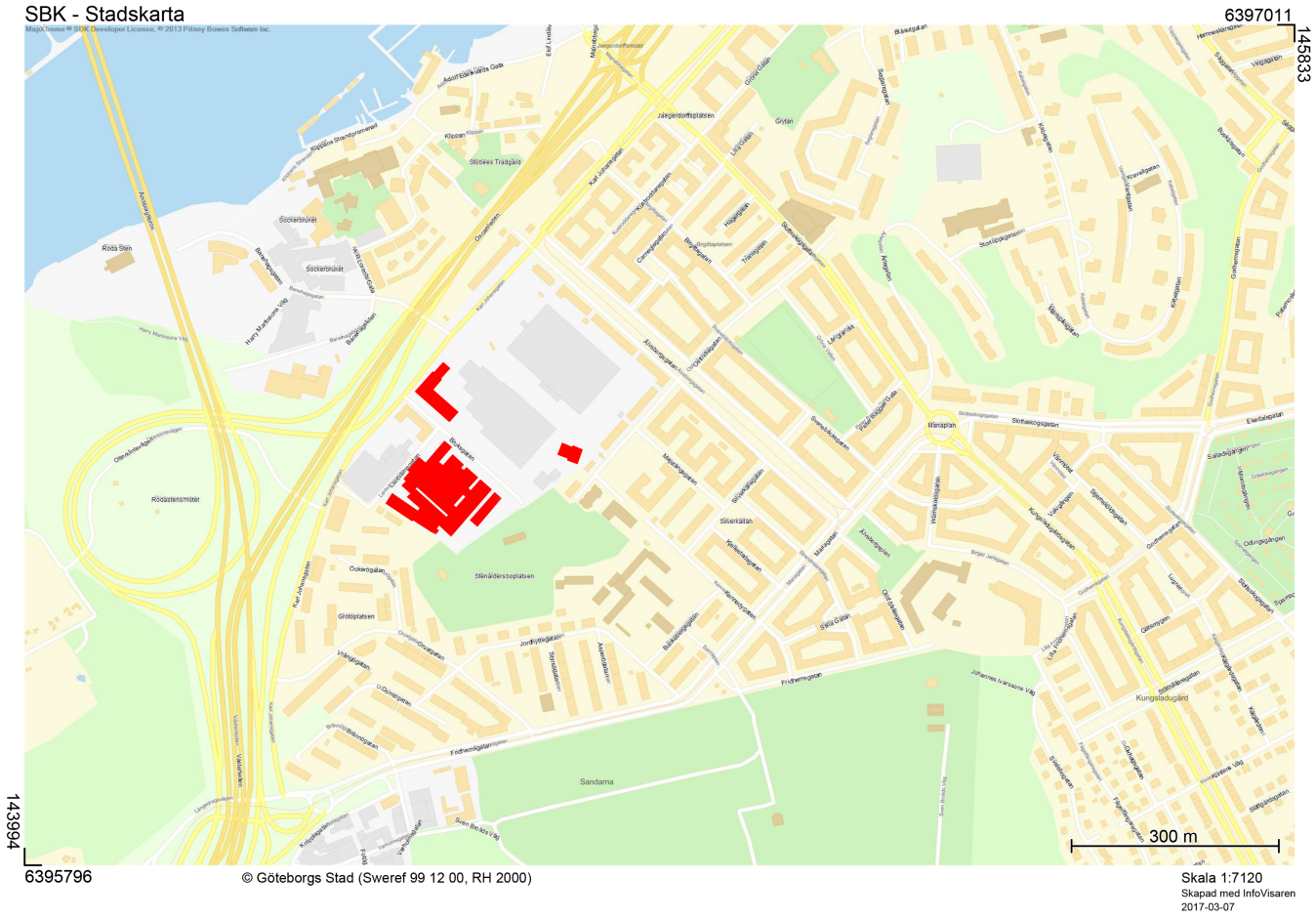
INLEDNING

Detta är en sammanställning av de arkitekturbeskrivningar som bebyggelseantikvarie-studenterna Jonas Rahmqvist och Sara Holényi från Göteborgs Universitet och institutionen för kulturvård har gjort. Sammanställningen är gjord av Jonas Rahmqvist.

Arkitekturbeskrivningarna av Fixfabriken, GS-hallen och Värmecentralen är gjorda under en kursen 'KBA601 V17 Praktik' på bebyggelseantikvariskt program på Göteborgs Universitet. Kursens består av verksamhetsförlagd praktik med bebyggelseantikvarisk inriktning. Denna praktikperiod är gjord under fyra veckor på Stadsbyggnadskontoret planavdelning i Göteborg. Detta material som skrivits under praktikperioden skall ses som ett komplement till det kulturmiljöunderlag som tagits fram för - *Program för området kring Fixfabriken, Göteborg 2016*. Syftet är att fördjupa delar i det befintliga kulturmiljöunderlaget med en fördjupad arkitekturbeskrivning och en värdegrundad bedömning av dess kvalitéer. Detta arbete är gjort på uppdrag av stadsbyggnadskontoret i Göteborg och har handletts av antikvarierna Sören Holmström och Madelene Seberbrink från Stadsbyggnadskontoret i Göteborg.

Beskrivningen för GS-hallen har under juni månad 2017 utvecklats och kompletterats av Madelene Seberbrink, SBK.

ADMINISTRIVA UPPGIFTER

Stadskarta: De rödmarkerade byggnaderna avser Fixfabriken, GS-hallen och Värmecentralen

FIXFABRIKEN

Fastighetsbeteckning: SANDARNA 18:3
Tomt: 1
Kvarter: 18 kv. Rivö
Stadsdel: Sandarna
Adress: Bruksgatan 17, 414 51 Göteborg
Arkitekt: Vilhelm Mattson

GS-HALLEN

Fastighetsbeteckning: KUNGSLADUGÅRD 14:10
Tomt: 9
Kvarter: 14 kv. Bolmörten
Stadsdel: Kungsladugård
Adress: Karl Johansgatan 146, 414 51 Göteborg
Arkitekt: F.O. Peterson & Söner

VÄRMECENTRALEN

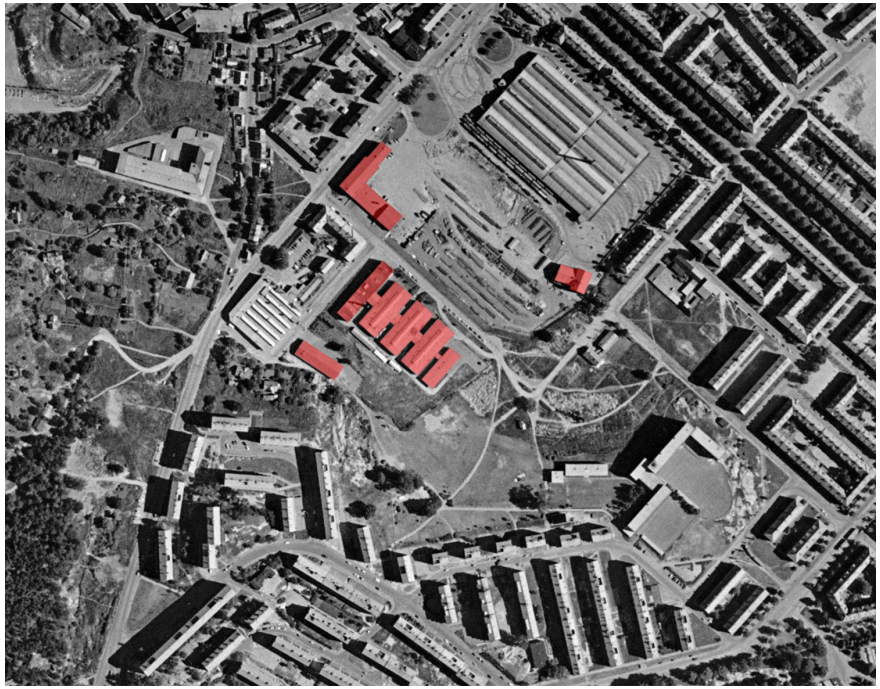
Fastighetsbeteckning: KUNGSLADUGÅRD 14:10
Tomt: (2) 9
Kvarter: 14 kv. Bolmörten
Stadsdel: Kungsladugård
Adress: Ostindiegatan 23, 414 52 Göteborg
Arkitekt: Göteborgs Spårvägar Byggnadskontor

Sandarna & Kungsladugård 1931. Det rödmarkerade området avser Värmecentralen

Sandarna & Kungsladugård 1942. Det Rödmarkerade området avser Värmecentralen

Sandarna & Kungsladugård 1956-62. Det rödmarkerade området avser Fixfabriken, GS-hallen & Värmecentralen

Sandarna & Kungsladugård 1995. Det rödmarkerade området avser Fixfabriken, GS-hallen & Värmecentralen

VÄRDEGRUNDER

Fixfabrikens relativt låga höjd i kombination med det sluttande landskapet skapar tillsammans med värmecentralen, 'GS-hallen', 'bussgaraget' och spårvagnshallarna ett öppet och överblickbart idustrilandskap. Eftersom dessa byggnader inte reser sig mer än tre våningar över den i nord-västlig riktning lätt sluttande marken, samtidigt som de till ytan är stora volymer, bidrar de till att skapa terrasser i sluttningen. Detta är något som bidrar till det upplevda öppna landskapsbilden och överblickbara stadsrummet.

Bebyggelsen inom området präglas av ett industriellt uttryck från tidigt 1900-tal vilket kommer till uttryck genom den arkitektoniska grammatiken och variationen funktionsbyggnader som området uppvisar. Samtliga äldre funktionsbyggnader i området lär relativt låga och står i huvudsak friställda, utförda i tegel vilket tillsammans med deras gemensamma formförråd knyter dem till platsen och till varandra.

Materialvalet som används i dessa byggnader har valt med omsorg, ämnade att ha långa 'liv' . Tydligast återkommer är tegel, ädelträ, kopparplåt, mässing, rostfri plåt, granit och marmor.

FIXFABRIKEN

Funktionalismen och den rationalistiska fabrikens samspel i Fixfabrikens uttryck visar på tydliga samband mellan funktionalismen sätt att bygga industri och den mer rationalistiska tanken om industrin. Här återfinns både funktionalismens stiluttryck med rationalismens funktionsseparering.

Industribyggnaderna har bevarats trots flertalet tillbyggnader. Den ursprungliga fabriken är i sig komplett från 1940-talet, trots flertalet nytillkomna kulturlager. Samspelet med materialvalen i alla ursprungliga byggnadskroppar av fabriken.

Genom Fixfabriken återspeglas också en del av den Svenska inovations industrin. En industri som genom sin uppfinnelserikedom skapat flera framgångsrika företag genom tiderna och som blivit en viktig del i den Svenska industrihistorien. Denna industrihistoria som Fixfabriken representerar är inte bara ett kännetecken för den blandstad som upplevs kring dessa kvarter utan också ett lysande exempel på den radikala och funktionalistiska fabriken.

GS-HALLEN

Byggnaden uppfördes efter ritningar daterade år 1953 av Göteborgs spårvägar i syfte att främja de anställdas motion och hälsa. Lokalerna gav utrymme för renkreativa aktiviteter så som gymnastik och musik samt föreningsverksamhet. Komplexet rymmer även flera verkstadsdelar med varierat innehåll.

Byggnaden har ombesörjts med en påkostad fasad utförd i mörkt rött tegel som uppvisar höga arkitektoniska kvaliteter som bland annat kommer till uttryck genom val av material. Nyklassicistiska formelement som tandsnitt vid takfallet, tympanonfält på gavlarna och en rusticerad sockel i kombination med rustika material så som tegel, sten, mörkt lackerade träpartier, flerindelade fönster med tunna profiler i en mörk grön nyans tillsammans med materialens jordnära toner var ett ovanligt grepp för funktionsbyggnader från denna tid.

Byggnaden återspeglar i sig själv företagets ambition, en tydlig gest som avspeglar synen på de anställda samt värdet av företagets av varumärket och dess relation till platsen.

VÄRMECENTRALEN

Värmecentralen, eller linneförrådet som det också benämns, är uppförd i den sydöstra delen av Kvarteret Bolmörten. Byggnaden som präglas av nationalromantikens formspråk var vid uppförandet under 1920-talets början ämnad som värmecentral och förråd till den då nya vagnhallen. anläggningen består av två sammanförda byggnadskroppar i en T-formation.

Uppförd med högkvalitativa material i ett påkostat utförande med en tidstypisk komponerad fasad utan baksidor, står den idag som den äldsta av funktionsbyggnaderna i området och utgör en viktig stilhistorisk referens som inspirerat utförandet av de yngre byggnaderna.

Byggnaden är väl hållen trotts mindre justeringar och utgör en viktig del i berättelsen om Göteborgs spårvägar och dess anläggning.

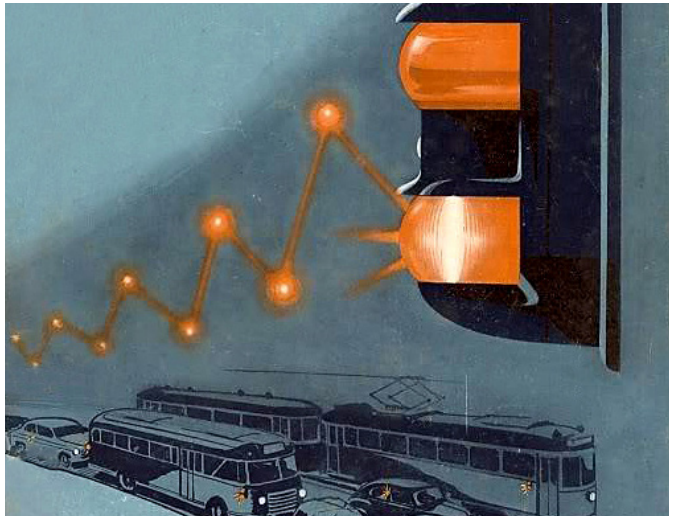

Övre bilden: Nya spårvagnshallarna i Majorna vid hörnet Karl Johansgatan - Älvsborgsgatan, 1930. Göteborgs Stadsmuseeum, Inventarienummer: Fotou.nr:0:3035

Nedre bilden: Idrotts- och föreningshallen Spårvähshallen (GS-hallen) vid hörnet Karl Johansgatan - Bruksgatan, 1960. Göteborgs Stadsmuseeum, Inventarienummer: GhmD:16514

Den övre bilden: Vy från Sandarna och Fixfabriksområdet. Den nedre bilden: Reklam från Fixfabriken, ca 1950

Reklam från Fixfabriken, Fixlight ca 1950

FIXFABRIKEN

FIXFABRIKEN - OMRÅDESFÖRÄNDRING

• A - Fixfabriken ursprunglig situationsplan 1947

• B - Tillbyggnad av personalbyggnad längst med Östra fasaden 1959
• B - Tillbyggnad av verkstadsbyggnad mot södra fasaden 1959

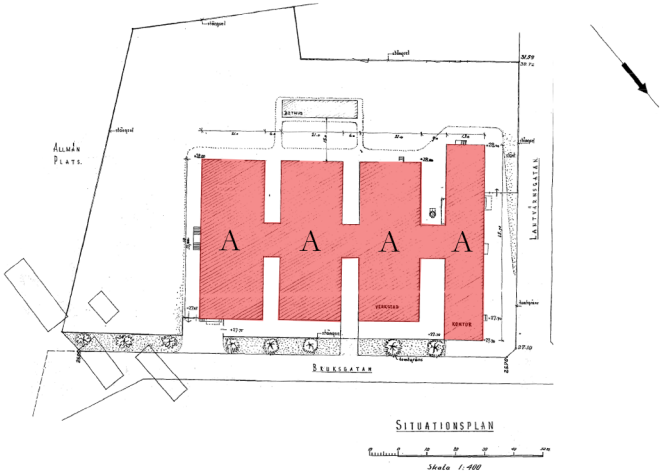
• C - Tillbyggnad av lagerlokal och verkstad mot södra fasaden 1964
• C- Tillbyggnad av skyddsrum mot södra fasaden 1964

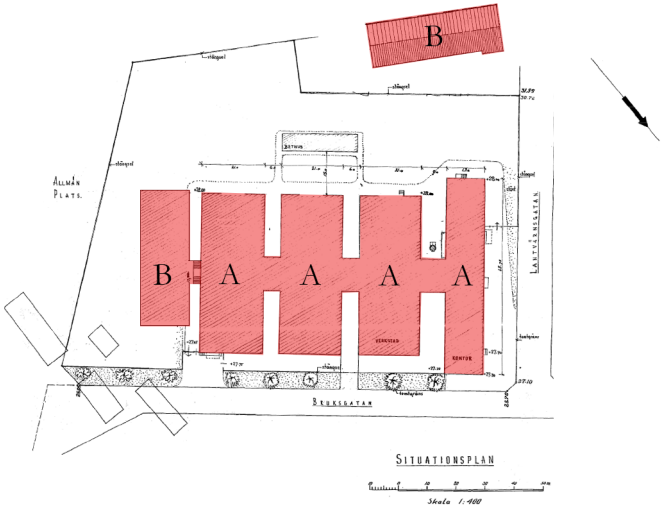
• D - Tillbyggnad av skärmtak längst med Lantvärnsgatan 1965

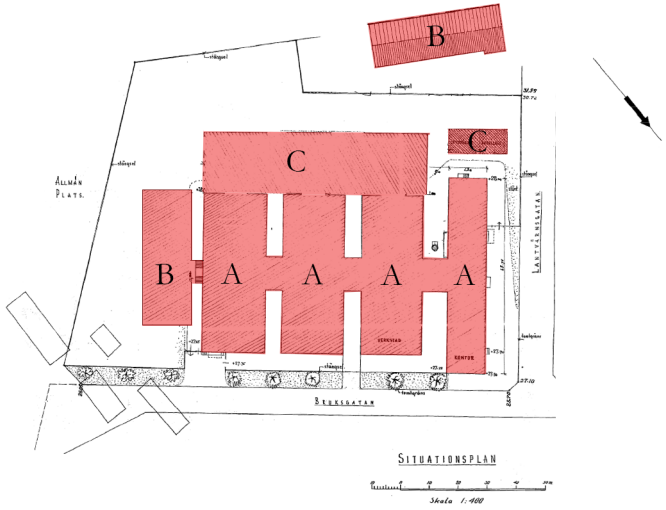
• E - Tillbyggnad av lagerlokaler 1971-75

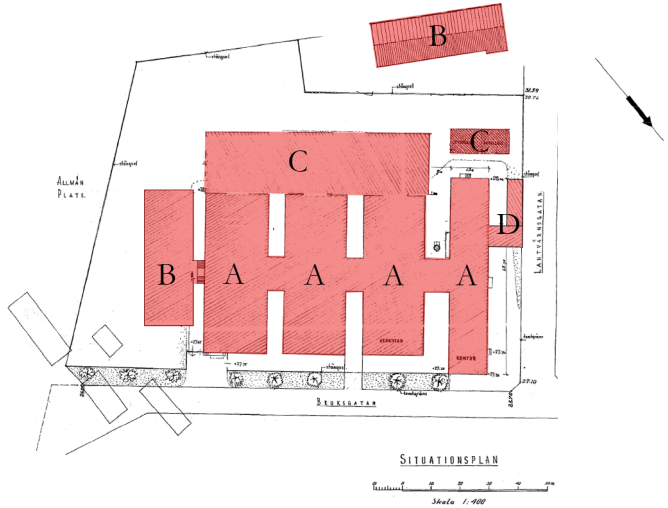
• F - Tillbyggnad av lager och kontor samt rivning av skyddsrum 1979

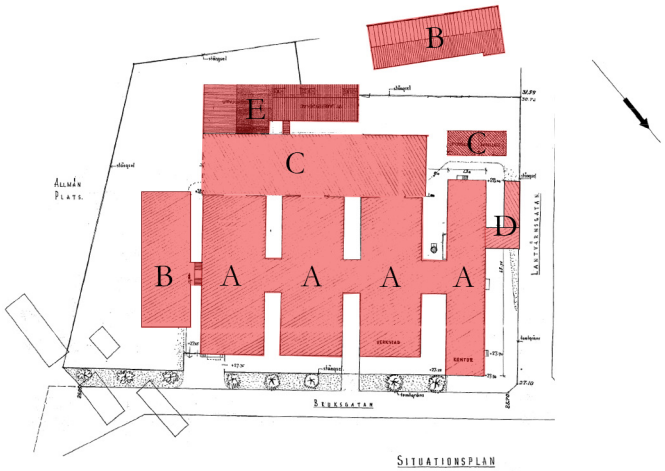
• G - Tillbyggnad av Verkstadslokal, personalbyggnad och överbyggnad av ljusgård 1986-89

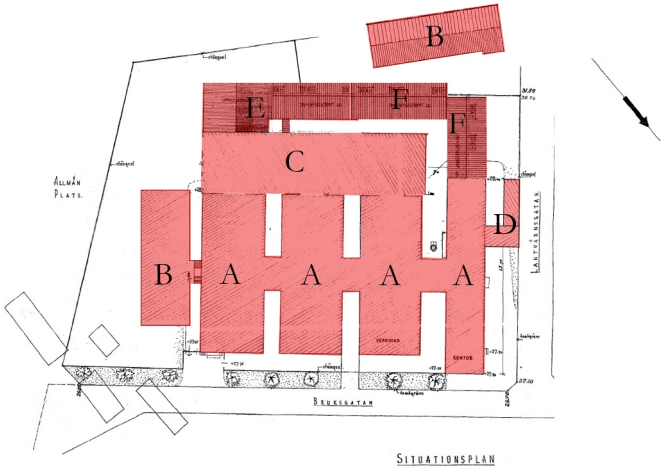

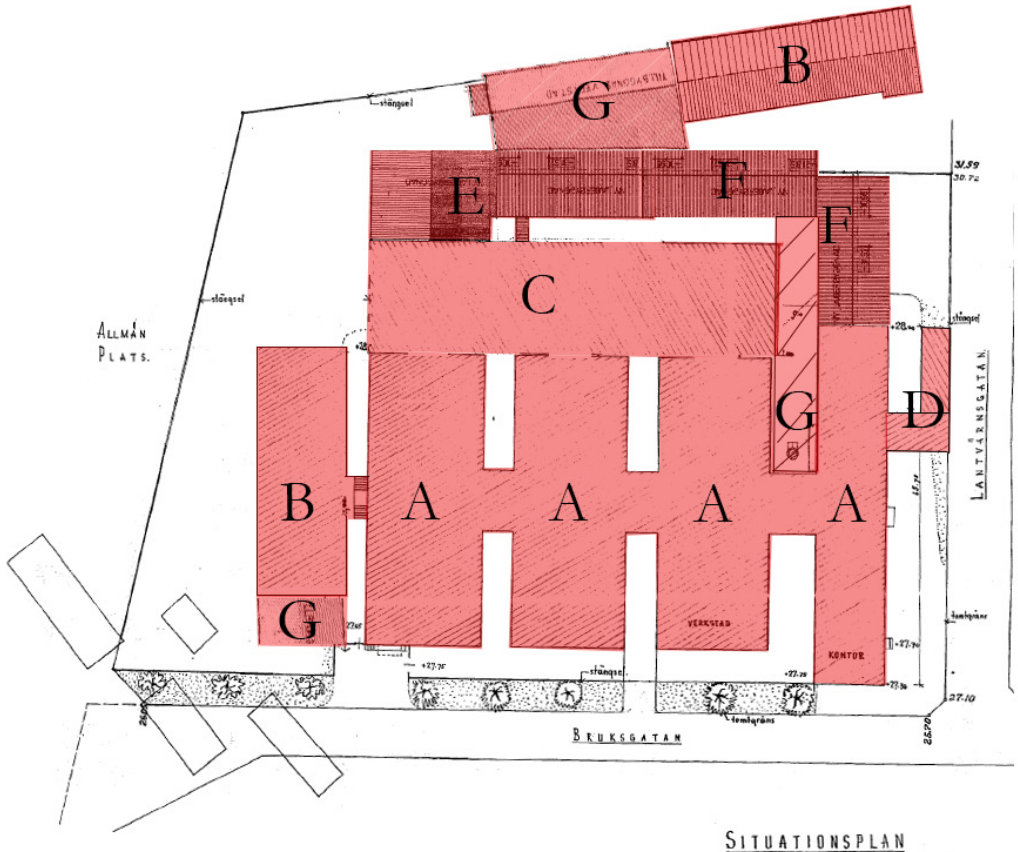
Situationsplan

Skala 1:400

Situationsplan

Skala 1:400

Situationsplan

Skala 1:400

FIXFABRIKEN

OMGIVNING

Fixfabrikens omgivningar delas mellan flera av de typiska inslag som återfinns i stadsdelen Majorna i Göteborg. I dessa kvarter bladas både funktionalism, nationalromantik och nyklassicism. Här finns lamellhus från 1930-tal, landshövdingehus från 1900-talets början och fabriksområden som sträcker sig från 1940-tal och fram till idag. Boende blandas i dessa kvarter med både hamn, industri och skola. Det är i dessa kvarter som Fixfabriken ligger - en industri som uppfördes i slutet av 1940-talet.

Genom Fixfabriken återspeglas också en del av den Svenska inovations industrin. En industri som genom sin uppfinnelserikedom skapat flera framgångsrika företag genom tiderna och som blivit en viktig del i den Svenska industrihistorien. Denna industrihistoria som Fixfabriken representerar är inte bara ett kännetecken för den blandstad som upplevs kring dessa kvarter utan också ett lysande exempel på den radikala och funktionalistiska fabriken.

Fabrikens fyra ursprungligt uppförda byggnadskroppar visar tydligt hur den rationella iden om fabriken samspelar med arkitekturen. Genom att separera byggnaderna kan varje byggnadskropp med enkelhet indelas med sin specifika arbetsuppgift. Detta i stället för att ha en stor sammanhängande byggnad där uppgifterna separeras av våningsplan. Från fabrikens godsmottagning i sydöst kan man sedan följa råmaterialets gång från gjuteri till färdig produkt redo för leverans i 'huvudbyggnaden'. Den förbindelsegång som sammanför de fyra byggnadskropparna utgör fabrikens ryggrad, den byggnads del som möjliggör funktionsseparingen.

Fabrikens 'huvudbyggnad' är hjärtat i denna fabriks funktion. Denna byggnad sammanbinder den färdiga produkten med den administrativa delarna. Huvudbyggnadens har konstruktionsmässigt och arkitektonisk utformats att både kunna inrymma en del av fabrikstillverkningen och göra sig representativ för i området och för besökare. Den funktionsseparering som sker i huvudbyggnaden görs delvis nivåmässigt, där administration och utställningshall återfinns på ett övre våningsplan. Dels görs funktionsseparingen i byggnadens längd, där besökandes bemöts både av portal i granit och en lastkaj som vittnar fabrikens närvaro.

Den övre bilden: Vy från Sandarna och Fixfabriksområdet. Den nedre bilden: Vy mot Älvsborgsbron och Fixfabriksområdet. Foto: Jonas Rahmqvist

FASADBESKRIVNINGAR

HUVUDBYGGNADEN

Huvud- och kontorsbyggnaden till den ursprungliga byggnadskropparna särskiljer sig inte bara genom sin tydligt arkitektoniska utformning men också genom sin volym både genom höjd och längd. Huvudkontoret är också den byggnad i fabrikskroppen som möter den besökande i korsningen mellan Lantvärnsgatan och Bruksgatan. Här står huvudbyggnaden med sin höjd och smäckra funktionalism som en förvaltare av den historiska bakgrunden av området kring Sandarna.

NORRA KORTSIDAN

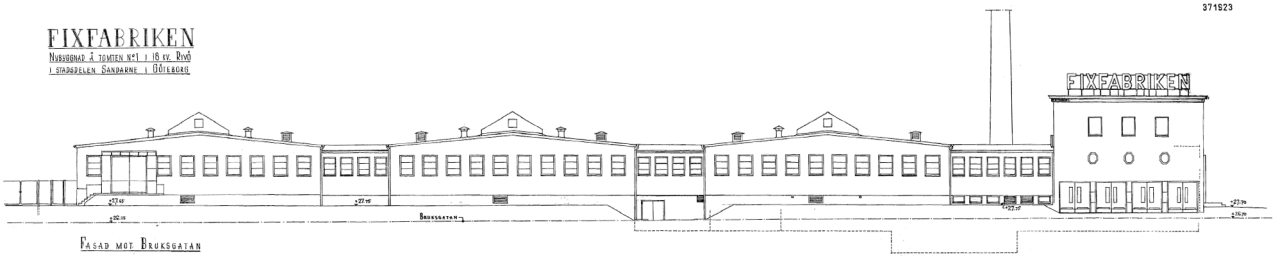
I den nordliga kortsidans källarplan möts man av fyra garageportar. Varje garageport som är indelade i två garagedörrar, idag målade, är i välbevarat ädelträ upphängda i en smal stålkarm. Mellan varje garageport står en pilaster av granit för att markera sockelns följd och källarplanets avgränsning till resten av byggnadens våningar. De fyra garagen avgränsas också genom den murade tegelfasaden och ett stående skift av fasadtegel. Ovanför de fyra garageportarna samspelar tre oktogon formade fönster som symmetriskt följer granit pilasternas linje i fasaden. De tre fönstren är försedda med en fönsteromfattning gjord med rullskift av fasadtegel. Den ljusgult ockra målade fönsterkarmen i alla tre fönstren är konstruerade i trä, försedda med kopplade bågar. Fönsterblecken är formade efter den oktogna formen och är tillverkade i koppar vilket tillsammans med färgsättningen är ett återkommande i fabrikens fönsterutformning.

De översta våningsplanets tre centralt placerade perspektivfönster följer de oktogona fönstrens placering, de yttre fönstren på varje våningsplan följer varandras yttre placering medan de centrala fönstret följer en central placering av de övre fönstret. Perspektivfönstrens konstruktionen är smäckert utformat med ett stort glasparti, de saknar således både tvär- och mittpost är utan några spröjsar. Detta helt i enlighet med funktionalismens nerskalade uttryck. Den del av kortsidans fasad som återfinns över perspektivfönstren avslutas med kransgesims.

Norra kortsidan av huvudbyggnaden. Foto: Jonas Rahmqvist

Kransgesims. Foto: Jonas Rahmqvist

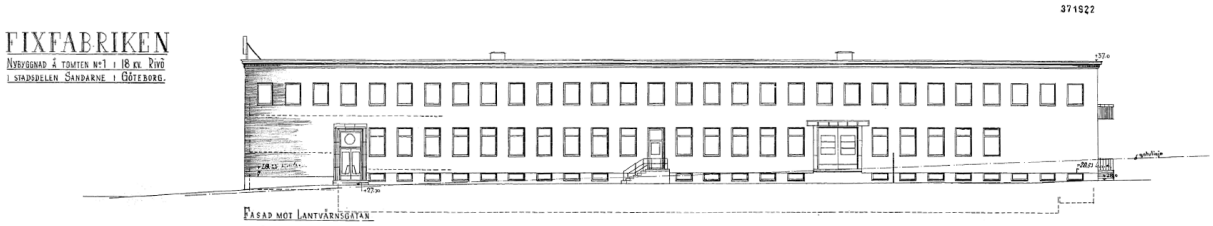
Fasadritning av Fixfabriken mot Bruksgatan, 1947

Kransgesims utformning döljer det bakomliggande pulpettaket och bidrar till att skapa illusionen av att byggnadens tak lika gärna kunde ha varit av plantaks typ. Kransgesimsen avgränsas från den resterande fasaden genom ett rullskift av fasadtegel. Detta följs med ett utkragat tandsnitt, murat med ett tvärställt rullskift, inramat på båda sidor av ett löpskift. Gesimsen och rännlisten är också den murad men figurklädd med kopparplåt, gesimsens har en plan yta som efterföljds av en stigande karnis. Kransgesimsen löper längst med huvudbyggnadens norra långsida samt de två kortsidorna. Hela kransgesimsens dragning bidrar till att förtydliga funktionalismens samspel mellan enkelhet och det historiskt förankrade arkitektoniska stiluttrycket.

Portal norra långsidan. Foto: Jonas Rahmqvist

Övre bilden: Norra långsidan. Foto: Jonas Rahmqvist. Nedre bilden: Fasadritning mot Lantvärnsgatan, 1947

NORRA LÅNGSIDAN

Huvudbyggnadens västra långsida placerad längst med Lantvärnsgatans blir med mötet i korsningen med Bruksgatan en nod och mötesplats i kvartersbildningen. Hörnet som möter Bruksgatan löper cirka sex meter oavbrutet med fasadtegel och granitsockel i första våningsplanet innan Fixfabrikens huvudentré gör sig gällande. Fasadteglets murning följer fabrikens ursprungliga byggnadskroppar och är murat i tio-skiftigt munkförband med springande kopp. Fasadteglet av den ursprungligt uppförda fabriken är av plant handslaget gult tegel.

Huvudentrén utgörs av en portal i grå granit likt sockelns utförande. Portalens stilistiska enkelhet utformad likt en perspektivportal inramar den dörr som välkomnar fabrikens besökare och tjänstemän. Den nära fem meter höga dörrens konstruktionen delas mellan slagdörr och ett överljus. Hela konstruktionen är gjord av ädelträ med detaljer av mässing. Dörrparets spegelblad, gjorda av glas, ger tillsammans med överljuset ett ljus som sträcker sig förbi trapphuset och in till vestibulen där det möter ljuset från den motsatta fasadens glasparti. Dörrparets nedre delar är försedda med sparkplåtar i rostfri plåt. Sockeln som efterföljer huvudentréns sträckning är försedd med ett rektangel format enluftsfönster parallellt placerat enligt de överliggande tvåluftsfönstren.

Den följande bottenvåningen efter huvudentrén efterföljs repetitivt av lodrätt placerade perspektivfönster med en asymmetrisk tvåluftsfönster konstruktion. Fönstrens ram och karm är dessa likt kortsidans fönster gjorda i trä, försedda med fönsterbleck av koppar. Fönstrens sträckning bryts idag endast av lastkajen som återfinns under det senare tillkomna skärmtaket. Tidigare har det, i byggnadens mitt, förekommit en ingång som markerat byggnadens och våningsplanets två olika funktioner. Det övre våningsplanet är från kortsidorna försett med repetitivt placerade perspektivfönster, likt de som återfinns på den norra kortsidan.

SÖDRA KORTSIDAN OCH ÖSTRA LÅNGSIDAN

Då de ursprungliga byggnadskropparna av fabriken blivit tillbygg genom årens lopp, blir kransgesimsens avbrott också en tydlig markör där den tillbyggda delen tar vid från ursprungligt uppförda fabriken. Den nya tillbyggnaden fasadtegel är endast till färgen likt den ursprungliga fabriken. Här är det istället maskinslaget gult tegel som endast delvis genom murningen är likt den ursprungliga fabriken. Här har det istället tillkommit en överliggande fönsteromfattning, något som inte återfinns på den ursprungliga fabriken. Byggnaderna särskiljer sig också genom att kransgesimsen är frånvarande, här är det endast en slagen plåt som representerar gesimsen. Den södra kortsidan är idag assimilerat av nybyggnationen och går endas att utskilja genom kransgesimsen.

Huvudbyggnadens östra långsida möter de tre friliggande fabriksbyggnaderna, en fasad som idag känns ofullständig då den smälter samman med den senare uppförda tillbyggnaden. Sträckningen från förbindelsegången mot Bruksgatan har sockel utformning ersatts av naken betong och inte den grå granit motsatt fasad har. Denna utformning är också något som väl samspelar och bemöter de tre separerade industribyggnadernas sockelutformning. Fönstersättningen i sockeln efterföljer samma upprepning och konstruktion som återfinns i byggnadens motsatta fasad. Fönstersättningen i de övriga våningsplanen skiljer sig däremot något mot den västra långsidans fasad. Här är bottenvåningens fönster av liknande konstruktion som finns i det övre våningsplanet och inte ett asymmetriskt tvåluftsfönster. Däremot så svarar denna fasadens placering av fönstren den motsatta långsidans.

Fönstersättningen repetitiva mönster får däremot ett avbrott av den stora fönstersättning som löper mellan de båda våningsplanen och utgörs av tre i brädd kopplade perspektivfönster, som delats upp i fyra ovanpå varandra skikt. Varje fönsterrad avskiljs med ett fönsterbleck av koppar. Den nedre raden fönster avdelas däremot med en bredare kopparplåt, detta för att tillgodose förankringen av det trapphus som återfinns i vestibulen. Från vestibulen och trapphuset upplever man dock fönstren något annorlunda, detta då fönstren har försetts med en symmetriskt utformat spröjsverk av blyinfattat glas. Denna stora fönstersättningen blir en pendang till den stora portens glasparti.

Vestibul och Trapphus. Foto: Madelene Seberbrink

Fasadens sista sträckning efter glaspartiet avslutas med ett perspektivfönster på övre våningsplanet samt en efterföljande fransk balkong. Balkongens utformning är i sin enkelhet utformad med en utskjutande betongfundament och ett räcke utformat med rundstavar i vitmålad stål. Det nedre våningsplanet saknar fönstersättning helt och utgörs likt motsvarande långfasad av fasadtegel. Kransgesimsens återfinns endast i långsidans hörnparti och utgör cirka tre meter om var sida. Måttet mellan kransgesimsen utgörs av pulpettaket lägsta punkt och är försedd med en hängränna samt stuprör. Under hängrännan har endast en utkragning av den underliggande munkförbandet gjorts.

Fasad mot sydost. Foto: Jonas Rahmqvist

GJUTERIET, TILLVERKNINGEN & MONTERINGEN

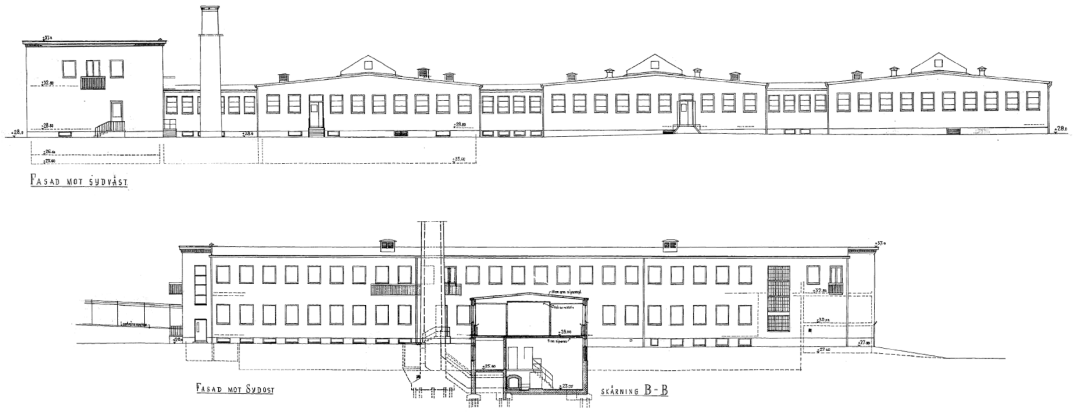
Dessa byggnader som idag är gömda bakom flertalet nybyggda kulturlager är till sina ursprungliga skick tillsynes välbevarade. Den sydligaste kortsidan av byggnaderna är idag helt sammanfogad med en tillbyggnad som löper mellan alla de fyra tillbörjan uppförda byggnadskropparna. Den långsida som löper mot grönområdet idag försedd med tillbyggnad som sammanfogas genom en förlängning av förbindelsegången. Det har också tillkommit både skärmtak över ljusgårdar och nya dörröppningar i flera av byggnaderna.

De tre friliggande byggnadskropparna som från början var ämnade åt den tyngre delen av industrin så som gjuteri, tillverkning och montering är alla tre symmetriskt utformade och följer till stor del varandra i sin utformningen. Alla tre husen har en sockel av naken platsgjuten betong och inte som huvudbyggnaden norra och östra fasader där den i stället är i grå granit. Sockeln är också försedd med liknande rektangel formande enluftsfönster i trä och fönsterbläck av kopparplåt.

Fönstersättningen i det första våningsplanen, löper om var sida om förbindelsegången mellan de tre byggnaderna och är till utformningen och lika. De består av ett enluftsfönster med tre smala tvärgående spröjsar, även dessa är av trä med fönsterbleck av kopparplåt. Fasaderna på de tre byggnadskropparna följer samma murförband som huvudbyggnaden och är alla tre är också de i gult handslaget tegel. Längst med byggnadernas långsidor finns en gesims av rullskift som övergår på kortsidorna till ett kilskift av stående löpare. Där dessa kilskift sammanstrålar i byggnadernas mitt återfinns en utkragning bestående av tre löpares längd och en stående skift. Taken på dessa byggnader kontrastera sig från huvudbyggnadens upplevda plana utformning och är här istället ersatta av sadeltak med flack lutning. Längst med sadeltakets nock finns det ett, idag delvis igensatt takfönster. Dessa takfönster är lagda i takens mitt och efterliknar de takfönster som återfinns i de närliggande spårvagnshallarna. Takens vindskivor och vattbrädor är likt fönsterbleckens och kransgesimsen är täckta av kopparplåt.

Fasad mot Bruksgatan. Foto: Jonas Rahmqvist

Fasadritning av Fixfabriken mot sydväst & sydost, 1947

TILLBYGGNADERNA

Allt eftersom produktionen växte i fabriken var man tvungen att anställa mer personal, något som ledde till att man också var tvungen att utöka personalutrymmen. 1959 bygger man därför till en större personalmatsal vid fabrikens östra långsida. Denna personalmatsal blir en naturlig förlängning av de redan tre befintliga industribyggnaderna, den ansluts genomen förläning av förbindelsegången. Byggnaden är uppförd av prefabriserade betongelement som löper ut i fasadlivet. Byggnaden har i sig två fasaduttryck, en del bestående av murat fasadtegel liknande den i fabriksbyggnaderna och dels en del i monterad ljusgrön plåt. Fönstersättningen i delen med fasad tegel består av tre nivåer av glasblock placerade i den övre delen av väggen. Delen med den ljusgröna plåten har fönstersättningen ersatts av kvadratiska perspektivfönster. Byggnadens täcks av ett flackt sadeltak, likt de tre övriga industribyggnaderna. Hängrännor och vindskivor är likt de andra byggnaderna gjorda av kopparplåt.

Tillbyggnad från 1959. Foto: Jonas Rahmqvist

Tillbyggnad från 1959. Foto: Jonas Rahmqvist

Den andra uppförda byggnaden från 1959 var en verkstadsbyggnad. Denna byggnad blev en fristående byggnadskropp i den södra delen av fabriksområdet. Detta är också den ända byggnaden på tomten som särskiljer sig i sin utformning. Byggnaden har fått en fasad av rött rött tegel. Fönstren är på kortsidorna är kvadratiska perspektivfönster med en infalsad ram bestående av ett rullskift. Fönstren längs långsidorna är liggande rektangulära fönster med både mittpost och spröjsar. Taket är ett flackt sadeltak likt de andra byggnaderna.

1964 byggdes det till en lager- och verkstadslokal ihop med de tre ursprungligen uppförda industribyggnaderna. Det byggdes även till ett skyddsrum längst med Lantvärnsgatan. Denna byggnad har sedan uppförandet fått ett andra våningsplan. Byggnaden är en betongkonstruktion med gult fasadtegel. Längst med den östra kortsidan av byggnaden delas våningsplanen av en kraggesims som består av ett stående sågskift. En liknande murning återfinns endast längs med 'huvudbyggnadens' kransgesims. Det skyddsrum som uppfördes finns idag inte kvar utan revs i samband med att man byggde ut huvudbyggnaden. 1965 byggdes lastkajen mot Lantvärnsgatan igen med ett skärmtak. Detta skärmtak blir senare utökat och täcker idag in hela den södra delen av den ursprungliga fabrikens huvudbyggnad.

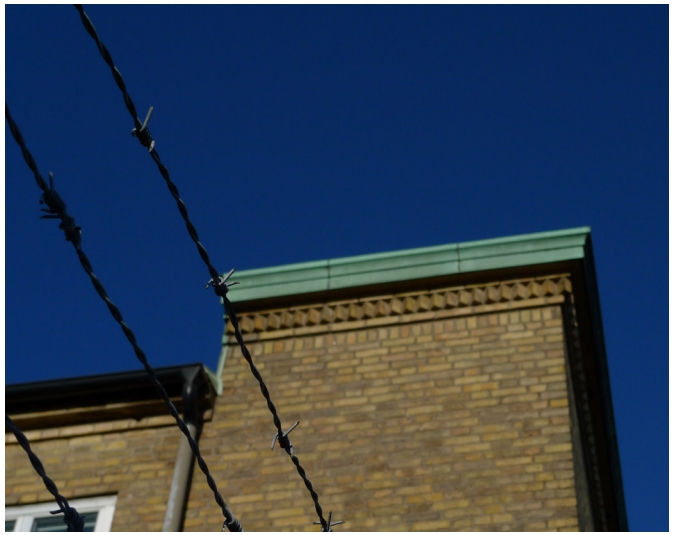
Mellan åren 1971-79 uppför man både en ny lagerlokal som placeras i söder om den senaste tillkomna byggnaden. Denna byggnad förlängdes sedan och byggdes samman med en tillbyggnad av 'huvudbyggnaden'. Betongkonstruktion och användningen av det gula fasadteglet är återkommande även i denna byggnad. Här återfinns också användningen av koppardetaljer i hängrännor och stuprör. Den senast uppförda byggnaden, mellan 1986-89, kopplar samman den tidigare fristående verkstadsbyggnaden de andra byggnaderna och skapar en homogen grupp byggnader. Byggnaden i sig är försedd med en grå korrugerad plåt, en byggnad som upplevs som tillfällig och som saknar rötter i de andra byggnaderna. Man bygger också under dessa år ut personalmatsalen som nu följer de tre ursprungliga industribyggnadernas fasadliv. Här försöker man efterlikna den ursprungliga matsalens urformning men ersätter glasblocken med fönsterglas.

VÄRDEN

I den ursprungliga fabriksdelen återfinns flertalet värden som bör ta i beaktande för ett eventuellt bevarande av Fixfabriken. Byggnadens estetiska uttryck samspelar inte bara med landshövdingehusen med sina klassicistiska element så som kransgesims och sadeltak. Den kopplar också samman dessa kvalitéer med de funktionalistiska ideal som den närliggande Sannaskolan och smalhusen utgör. Fabriken blir en naturlig förbindelsegång mellan dessa stilideal samtidigt som den genom sin placering utgör en viktig roll i blandstaden Göteborg. Fabriken är i sin industriella kulturhistoria också en förmedlare mellan de då rådande idealen, funktionalism och rationalism. Det går att utgöra tydliga drag från rationalismens funktionsseparering, detta då arbetsmoment tydligt är indelat i enskilda byggnadsdelar. Detta gäller också funktionalismen då man men enkelhet kan utskilja flera av den tidens stilideal, så som fönsterkonstruktioner och placeringar, raka perspektivlinjer som tydligast återkommer på huvudbyggnaden.

Alla byggnader är försedd med en detaljrikedom och ett val av byggnadsmaterial som förmedlar 1940-talets stiluttryck. Här är det återkommande material så som ädelträ och mässingsdetaljer i dörrpartier. Perspektivfönster i trä med fönsterbleck av kopparplåt. Kopparplåten är i sig återkommande i flera detaljer på alla byggnadskropparna. Dels är det i fönsterbleck men också kring takpartier så som kransgesimser och vindskivor.

Fabrikens långa höjd och placering i det sluttande landskapet skapar tillsammans med bussgaraget och spårvagnshallen tre tydliga terasser i stadsbilden som gör det möjligt för boende i längst med den gamla stenåldersboplatsen att överblicka stora delar av centrala Göteborg och älvgången.

Fasad mot sydost. Foto: Jonas Rahmqvist

Huvudbyggnaden är en tydlig representant för hela fabriken. Längst med den västra långsidan återfinns det tydliga markörer som både separerar och sammanför fabriken och dess administration. Det är också denna byggnadskropp där kransgesimsens återfinns. Hela kransgesimsens sträckning som bara täcker tre fjärdedelar av hela huvudbyggnaden blir en tydlig, och om inget ovanlig, markör. Det går att tolka avsaknaden av krangesims mot fabrikens tre separerade byggnadskroppar som att det syftar på att dessa också är tillhörande en större helhet.

Trappräcke i Vestibul och Trapphus. Foto: Madelene Seberbrink

Marmorgolv i Vestibul och Trapphus. Foto: Madelene Seberbrink

GS-HALLEN

OMGIVNINGEN

Kvarteret Bolmörten i Kungsladugård rymmer idag vad som i folkmun kallas Vagnhallen Majorna, Göteborgs äldsta och största drifthall för spårvagnar, uppförd år 1921. Inom kvarteret finns även den före detta värmecentralen även kallad Linneförrådet, den så kallade GS-hallen, samt bussgaraget från 1970-talet. Tillsammans utgjorde de under flera decennier den största depå och serviceanläggning i staden för Göteborgs Spårvägar, idag Västtrafik.

Idrotts- och föreningshallen, kallad GS-hallen, vid hörnet Karl Johansgatan och Bruksgatan är uppförd i mitten av 1950-talet av Göteborgs Spårvägar och tillhörde tidigare verksamheten. Lokalerna gav utrymme för renkreativa aktiviteter så som gymnastik och musik och är den enda i sitt slag i Göteborg. Det L-formade komplexet rymmer även flera verkstadsdelar. Byggnaden inrymmer idag ett flertal olikartade verksamaheter.

Omgivningen präglas idag av en logistikbaserad struktur som bygger på användningen av området vilket genererat stora asfalterade ytor och större vägar samt spårvägar. Byggnadernas disposition, skala, form och uttryck tillsammans med markens behandling ger området en industriell karaktär med rötter i det tidiga 1900-talet.

Funktionsbyggnaderna i området är i huvudsak låga i en till tre plan och står enskilda. De yngre byggnaderna har en enklare utformning som särskiljer de äldre byggnaderna som präglas av en högre kvalitet och ambition med en sammanlänkade arkitektonisk gestaltning som kommer till uttryck genom valet av material och en kombination av återkommande formelement och formreferenser. De äldre funktionsbyggnadera i området är exempelvis alla ursprungligen uppförda i tegel.

Fram till 1960-talet fanns ett storkvarter med bostadshus i tegel uppförda vid sekelskiftet, strax väster om i direkt anslutning till industriområdet, samt stråk som band ihop området med Klippan. Längre ner på Karl Johansgatan finns en rad av bostadshus från samma epok bevarade. Framdragningen av Götaleden ger idag upplevelsen av att avståndet till Klippan är förhållandevis långt.
Ett landshövdingshus som fortfarande rymmer bostäder finns bevarat söder om Bruksgatan, mitt emot GS-hallen.

Idrotts- och föreningshallen Spårvähshallen (GS-hallen) vid hörnet Karl Johansgatan - Bruksgatan, foto 1960-tal. Göteborgs Stadsmuseeum, Inventarienummer: GhmD:16514

Carnegieska brukens arbetarebostäder utmed västra sidan av Karl Johansgatan och norra Bruksgatan, rivna vid 1960-talet med anledning av Götaledens framdragning. Inventarienummer: GhmD:50965

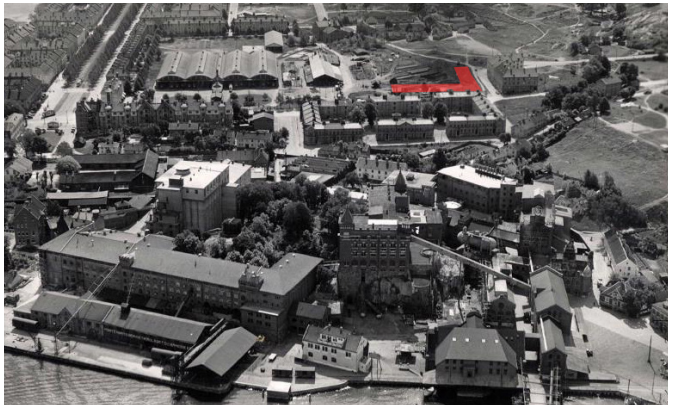

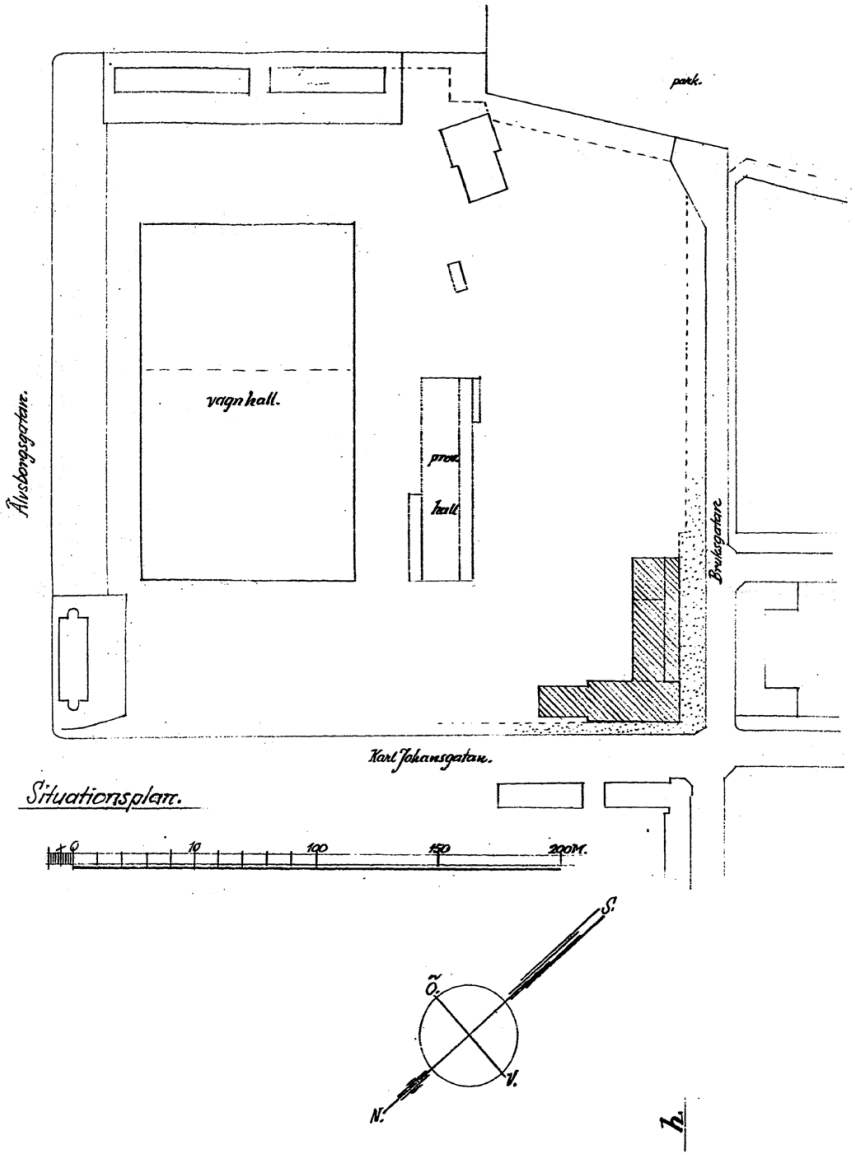
Illustration som markerar GS-Hallens Placering i ett Svartvitt flygfoto av Klippan, Kungsladugård. På bilden syns bland annat Carnegieska porterbruket och Majornas spårvagnshall. Foto av Oscar Bladh, 1947. Inventarienummer: GSMArkiv:140002

KARAKTÄRISERING OCH HELHET

GS-hallen vid hörnet Karl Johansgatan - Bruksgatan är uppförd efter ritningar av F.O. Peterson & Söner daterade år 1953. Kontoret ritade även Sjöbefälsskolan samt SKF och Volvos första verkstäder. Byggnaden uppfördes av Göteborgs spårvägar i syfte att främja de anställdas motion och hälsa. Lokalerna gav utrymme för renkreativa aktiviteter så som gymnastik, musik och föreningsverksamhet. Komplexet rymmer även flera verkstadsdelar. Detta har resulterat i en varierande volym med inbördes olikartade fasader vittnar om byggnadens invändiga ändamål.

Anläggningen utgör idag en central del av området, med dess mörkt röda tegel och ovanliga arkitektoniska gestaltning i en flerdelad volym disponerad i en l-formation i kvarterets sydvästra hörn. Byggnaden står idag tämligen ensam i sitt uttryck i denna del av kvarteret då dess närmaste fomreferenser tvärs över Karl Johansgatan till stora delar rivits av. Byggnaden uppvisar dock ett släktskap med bland annat den före detta värmecentralen som finns i kvarterets syd-östra del. Byggnaden har ombesörjts en påkostad fasad utförd i mörkt rött tegel, ett uttryck som för tankarna till nationalromantiken, med ett formspråk som uppvisar höga arkitektoniska kvaliteter som bland annat kommer till uttryck genom materialval och möten, form, proportioner och arkitektoniska motiv. Nyklassicistiska formelement som tandsnitt vid takfallet, tympanonfält på gavlarna och en murad rusticering av sockeln i kombination med rustika och ädla material så som tegel, sten, lackerat trä, olikformade flerindelade fönster och färger i jordnära toner uppdelade på detta vis var ett ovanligt grepp för funktionsbyggnader från denna tid och utgör byggnadens centrala karaktärsdrag. Fasadens indelning och inbördes olikheter vittnar denna byggnad rymt en mängd olika aktiviteter, ett grepp som avviker från den annars strängt symmetriska nyklassicismens arkitektoniska ordning. Att hämta inspiration från tidigare arkitektoniska perioder förekom vid denna tid och utgjorde en form av motreaktion mot den avskalade och återhållsamma funktionalismen som vid denna tid varit rådande under ett par decennier i Sverige. Att ägna så stor omsorg vid byggnader av detta slag var dock ovanligt och kan inte ses som annat än en markering i sammanhanget. Omsorgen i byggnadens utförande utgör en gest som avspeglar synen på de anställda, företagets förväntade varaktighet, varumärkets betydelse och dess relation till platsen.

GS-hallen är i sin helhet ett byggnadskomplex i en L-formation som utgörs av en huvudbyggnad och lägre verkstadsdelar. Entréer finns åt samtliga väderstreck med undantag för den västra fasaden mot Karl Johansgatan. Byggnadskomplexet är relaterat grundvolymen oförändrat och består av tre större byggnadsdelar: huvudbyggnaden med gymnastiksal och samlingssalar i tre till fyra våningar, vidare två garage och verkstadsdelar i en till två plan med ett flertal större fasad öppningar. Anläggningens varierande användningsområden kommer till uttryck genom fasadernas olikartade kompositioner vilket gör berättelsen om byggnadens användning avläsbar. Byggnaden berättar en unik historia i sitt sammanhang och ligger välexponerad i den lätt sluttande terrängen mot Karl Johansgatan. De karakteristiska gavlarna, med det lätt sluttande plåtklädda sadeltaket är idag synliga från flera platser inom området.

Situationsplan och Planritning över våning 1 , GS-Hallen markerad i hörnet.
Stadsbyggnadskontoret Ref. 295661

FASADBESKRIVNINGAR

FASAD MOT NORDOST

Gaveln, för del av huvudbyggnaden, vilar på en tilltagen sockel som klätts med en tunn stenskiva. Den mörkt röda tegelfasaden har murats i ett munkförband som i sockenvåningen har murats i ett tredimensionellt mönster som påminner om en rusticering. Denna bearbetning skiljer huvudbyggnaden från de lägre verksatadsdelarna. Ett lätt utskjutande murat listverk, idag delvis täkt med röd plåt, utgör övergången mot den i överliggande plan slätmurade fasaden. En centralt placerad öppning finns i markplan. Den tidigare porten har ersatts av en mindre entrédörr i ett mycket förenklat utförande och de överblivna ytorna satts igen. På vardera sida öppningen finn vertikalt stående fönster varav ett igenmurat.

Andra och tredje planet saknar öppningar på denna gavel. På tredje våningen finns två stycken rektangulära fönster med tunna grönmålade profiler placerade i mitten av fasaden symmetriskt med porten. Fönstren saknar idag indelning. Det lätt sluttande sadeltaket med lätta tankutsprång dekorerat med ett dekorativt tandsnitt kröner samtliga gavlar och anspelar på formen av ett tympanonfält.

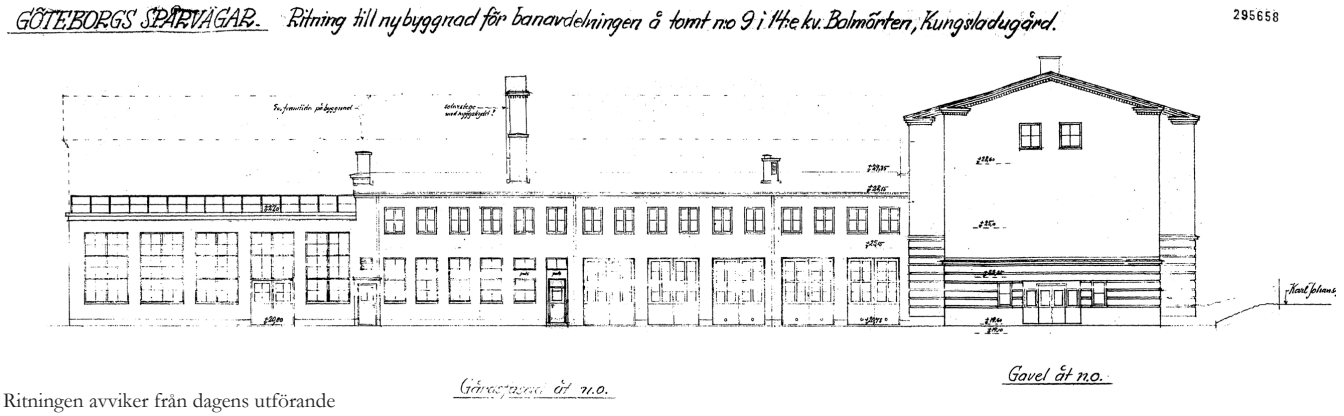
Den lägre verksatdsdelen står åt denna gårdsida i två våningsplan i den mittersta delen där markplanet givits en högre bjälklagshöjd för att rymma verkstadsytor. Den östra volymen upptar motvarande två våningsplan med större portar som utgör entréer från gårdssidan på gavel samt från Bruksgatan för det övre planet.

Fönstrens former är flera och dess ordning varierar vilket reflekterar den innanförliggandede aktiviteten. Fönstren är flerindelade och bär alla tunna görmålade profiler. Flera justeringar har gjorts där upptagningar ersatts, kompletterats och sats igen. Flera portar bytts ut till enklare i plåt.

Det mörkt röda teglet är tongivande tillsammans med variationen av flerindelade fönster. Listverk löper konsekvent utmed huvudbyggnadens alla fasader.

Ritningen avviker från dagens utförande

Övre bilderna: T.v Den rusticerade bottenvåningen och sockel i gråsten, T,h Gavelfasad mot Norr, Foto: Sara Holényi. Nedre bilden: Ritning av Gavel åt Norr och Gavel mot Sydost, Stadsbyggnadskontorets arkiv: Ref 295658

FASAD MOT NORDVÄST

Fasad åt nordväst mot Karl Johansgatan är uppdelad i två volymer som skiljer sig åt i djup samt våningstal, avhängt den invändiga dispositionen och användningen. Den stigande terrängen åt söder ger upplevelsen av att byggnaden reser sig åt norr.

Den norra delen som inrymmer ett flertal salar och står i fyra våningar och har en något avsmaland byggnadsvolym relaterar den södra byggnadsdelen. Den första våningen har utformats med en murad rusticering och avslutas med en lätt utskjutande listverk. I detta plan finns ett antal kvadratiska fönster, idag utan indelning, rytmiskt placerade genom samtliga våningplan. Fönstrens profiler är mörkt gröna. Fönstersättningen och formen återkommer i det andra planet, medan det tredje planet har fått mer tilltagna rektangulära fönster vertikalt orienterade med ett överstycke. I det fjärde våningsplanet återkommer den kvadratiska fönsterformen. Fasaden avslutas av ett lätt taksprång som dekorerats med det återkommande murade tandsittet.

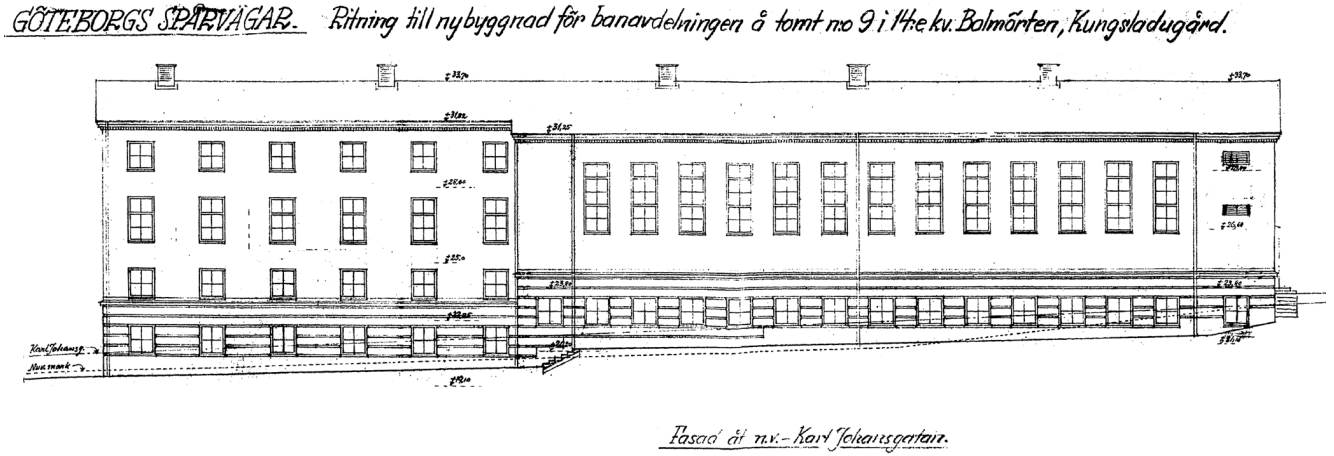
Gymnastikhallen skjuter ut mot Karl Johansgatan och tar mer plats vilket resulterat i ett lätt fasadsprång mellan de två byggnadsvolymerna. En brandtrappa i stål har vid denna övergång resulterat i en större upptagning i det tredje våningsplanet i syfte att möjliggöra utrymning.

Markhöjden stiger åt söder del vilket gör att gymnastikhallens markplan delvis sjunker under gatunivån mot Bruksgatan. Rusticeringen av det neder planet fortlöper även i denna del och rymmer ett flertal rytmiskt placerade kvadratiska fönsteröppningar, med en något tätare placering. Ructiceringen avslutas lik tidigare med ett lätt utskjutande listverk.

Det över planet domineras av gymnastiksalen 13 höga vertikalt orienterade fönster, indelade i tre fönsterstycken som löper över två våningar. Fasaden avslutas även i denna del av ett lätt taksprång som dekorerats med det återkommande murade tandsittet.

Den överordnade principen för denna fasad är regelbundenhet och estetisk ordning där det proportionella förhållandena tillmätts stor vikt relaterat den totala kompositionen. Fönstersättningen, det mörkt röda teglet, dekoartiva listverk, det lätta takfallet och mönstermurningar utgör framträdande karaktärsdrag.

Övre bilden: Bild på fasaden från ett gatuperspektiv, vid takfoten skymtas tandsnitten som fortsätter runt byggnaden Foto: Sara Holényi . Nedre bilden: Ritning av fasad åt Nordväst, Stadsbyggnadskontorets arkiv: Ref 295658

FASAD MOT SYDVÄST

Marken stiger utmed Bruksgatan vilket gör av att byggnaden åt söder står i lätt sluttande souterräng. Huvudbyggnadens gavelfasad mot söder utgör huvudentrén för denna byggnadsdel. Sockeln är för denna del klädd med skivor av skiffer.

Det lätt sluttande sadeltaket med lätta tankutsprång är dekorerat med ett dekorativt tandsnitt kröner samtliga gavlar och anspelar på formen av ett tympanonfält.

Huvudentrén markeras av en portal av en släthuggen ljusare sten som återkommer i trappstegen som leder till entrén. Porten har två dörrblad, vars indelning motsvarar en spegledörrs princip, är utförd i mörkt lackerat trä med ett flerindelat överstycke. Även dörrbladen har större glaspartier som markeras av listverk med smäckra profiler. De tilltagna sparkskydden är utföra i koppar.

Fönstrens profiler är mörkt gröna. Fönstrraderna i den andra och tredje våningen är sumetriskt placerade med den centrala entrén som utgångspunklt medan fönsteröppningarna i det första respektive källarvåningen avviker fasadens ordning istället och relateras den invändiga dispositionen.

Det mörkt röda teglet med dekoartiva listverk och mönstermurningar är återkommer i denna gavel likt för motsatt sida. Den rådande principen för denna fasad är regelbundenhet och estetisk ordning då utbredningen av dessa motiv dominerar intrycket, smärre avvikelser till trots.

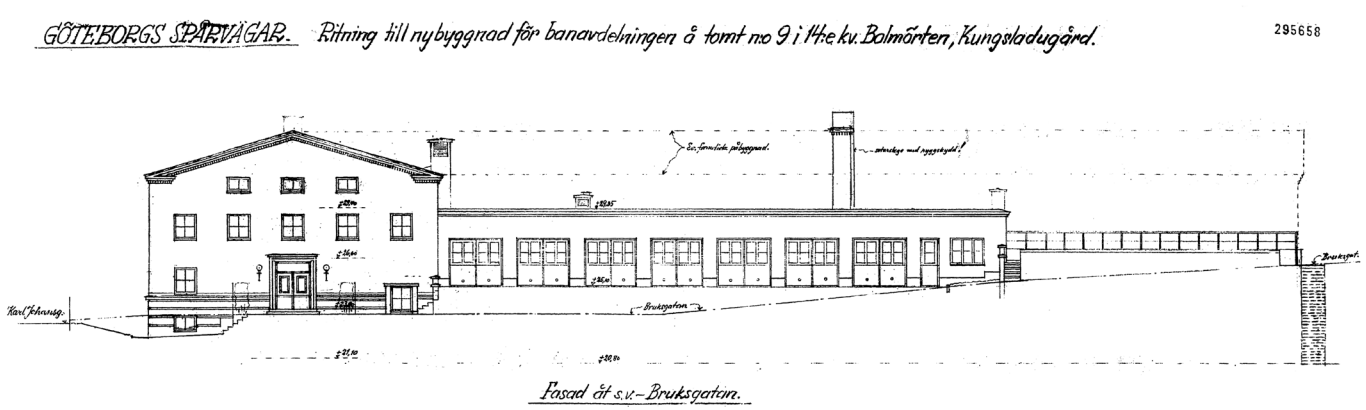
GARAGE

Sammanbyggd omedelbart öster om huvudbyggnaden finns en enplans garaelänga. Denna låga del, som åt söder utgör en mittsektion, bär ett lätt sluttande pulpet tak klätt med svart papp. Fasaden har idag totalt åtta större öppningar som helt dominerar denna fasad. Portarna är idag kornblå utförda i lätt korrugerad plåt. Mellan öppningarna landar det röda teglet på en ljusare stensockel. Det krönande listverket saknas för denna del.

Den åt öster yttersta byggnadsdelen reser sig i en högre volym år Bruksgatan. Även denna el utgör en tidigare verksadsdel. Idag finns fyra tilltagna blå portar. Det det mörkt röda teglet landar även här på en ljusare stensockel. I denna del återkommer flera av motiv som huvudbyggnaden bär. Det lätt sluttande sadeltaket klätt med röd plåt med lätt takfall mönstermurad tandlist.

Övre bilderna: T.v Fasad mot Sydväst, T,h Garagedörrar, Foto: Sara Holényi. Nedre bilden: Ritning av Fasad åt Sydväst , Stadsbyggnadskontorets arkiv: Ref 295658

FASAD MOT SYDOST

Garagbyggnadens gavel landar i en lägre gatunivå mot gårdssidan. Med en uppbyggnad som motsvara huvudbyggnadens fasad skiljer sig denna gavel i markplanet genom två större garageportar samt två större flerindelade fönster med mörkt gröna profiler. En platsgjuten trappa av betong leder fårn gårdens lägre nivå upp till Bruksgatan.

Huvudbyggnadens fasadmot sydost inbegriper i grunden samma motiv som övriga fasader med mönstermurad rusticering, takfotslist mm men visar gården visar en avvikelse. Den tilltagna volymen upprepar motsvarande uppställning mot Karl Johansgatan med höga treindelade fönster som belyser den invändiga gymnastiksalen. Den avsmalnade volymen är här indelad i två partier, där ett parti har fått en tätare fönstersättning om tre fönster vilket avspeglar den invändiga dispositionen. Fönstertypen motsvarar fasaden mot Karl Johansgatan.

I markplanet finns ett två större portar, i övrigt återupprepas det kvadratiska fönstren. Fasaden mot sydost tydligare riktad mot gårdens aktivitet med portar i bottenplan och en bevarad väggklocka riktad mot gården.

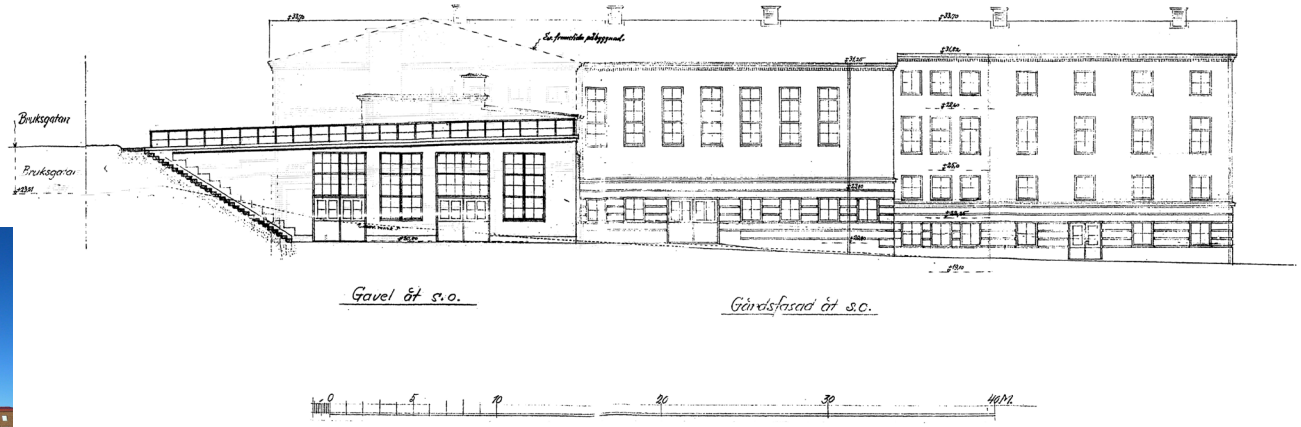
Den överordnade principen är även för denna fasad regelbundenhet och estetisk ordning där det proportionella förhållandena tillmätts stor vikt relaterat den totala kompositionen, även om de inbördes variationerna är fler. Fönstersättningen, det mörkt röda teglet, dekoartiva listverk, det lätta takfallet och mönstermurningar utgör framträdande karaktärsdrag.

Övre bilderna: T.v Fasad mot Sydost, T,h Fasad åt Sydost, Foto: Sara Holényi. Nedre bilden: Ritning av Fasad åt Sydost , Stadsbyggnadskontorets arkiv: Ref 295659. Nedtill T.v . Takfallets decormurning tandsnitt T.h. Garagets gavelfasad åt sydost.

VÄRMECENTRALEN

BAKGRUND

Värmecentralen eller linneförrådet som det också benämns är uppförd i den sydöstra delen av Kvarteret Bolmörten. Byggnaden var sedan uppförandet ämnad som värmecentral och förråd till den nya vagnhallen. Den består av två sammanförda byggnadskroppar i T-formation.

I det första utkastet för värmecentralen så var den tänkt att bli uppförd i en renodlad nyklassicistisk stil. Då var det tänkt att byggnaden skulle ha sadeltak över en av byggnadskropparna medan den andra hade ett pulpettak. Byggnaden hade utkragade pilastrar i fasadlivet och en fristående skorsten. Denna byggnad skulle endast ha två våningar i den enda byggnadskroppen medan pannrummet endast hade en våning.

Det andra utkastet till värmecentralen är mer likt dagens och den uppförda byggnaden. Det planerades att denna byggnad skulle ha en större tvättanläggning i grundplanet och som efterföljdes av två våningar som skulle inneha både utbildningslokal för spårvägen och skräddare. Byggnadskroppen för värmeanläggningen fick ett extra våningsplan. Den arkitektoniska utformningen blev ändrad och fick en mer nationalromantisk prägel. Skorstenen blev placerad i byggnaden, taken på de två byggnadskropparna blev istället mansardtak.

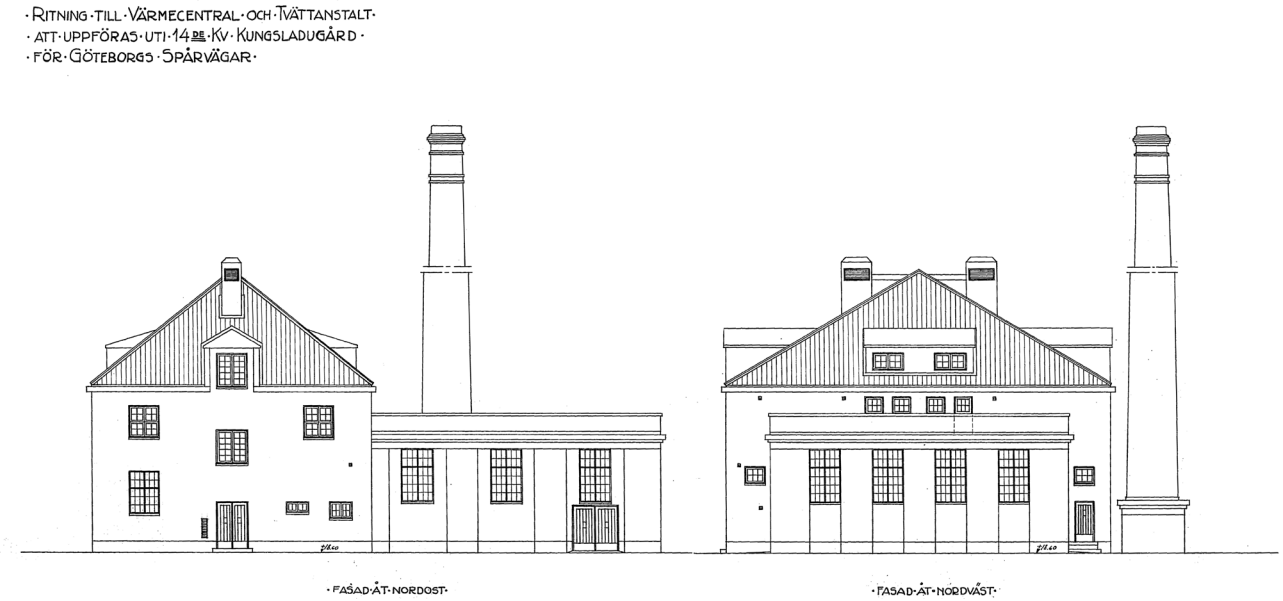
Det sista utkastet är det som senare blir uppfört är likt tidigare en byggnad med nationalromantisk prägel. Byggnadens planlösning ändras i det sista förslaget, denna gång har det tillkommit en lägenhet i varje våningsplan och separat tapphus längst den Sydöstra fasaden. Lägenheterna är orienterade mot sydväst medan de lokaler som ligger mot norr och vagnhallen markeras i bygglovsritningarna som förråd. Man har då gått från att inrymma både tvätteri och skräddare till förråd och lägenheter. Dessa förråd förses med en egen ingång och trapphus i byggnadens norra fasad.

Byggnaden utgör en arkitektonisktintressant och viktig del i berättelsen om Göteborgs spårvägar och dess anläggning.

Nya spårvagnshallarna i Majorna vid hörnet Karl Johansgatan - Älvsborgsgatan, 1930 & 1937. Göteborgs Stadsmuseeum, Inventarienummer: Fotou.nr:0:3035 & GMA:9980:55

Ett första utkast över Värmecentral och Tvättanstalt åt Nordost & Nordväst, 1919. Stadsbyggnadskontorets arkiv: Ref 295569

FASADBESKRIVNINGAR

FASAD MOT NORDOST

Det nordöstra sidan som vetter mot spårvagnshallen består av en kortsida och en långsida från de båda byggnadskropparna. Kortsidans sockel i granit sträcker sig runt hela byggnaden, och har också används för att rama in entréns dörrar. Ovanför dörrarna, som blivit ersatta någon gång under 1900-talet löper ett tio-skiftigt munkförband med löpande kopp. Ett förband som återkommer i både GS-Hallen och Fixfabrikens fasadtegel. Kortsidans fönster sättning avslöjar den bakomliggande trapphuset, då en smalare centrerat fönster återfinns ovanför dörrarnas placering. På varje sida om dörrarna ut med fasadens yttersidor återfinns det en fönstersättning i varje våningsplan.

Sockelpartiets fönster är idag igensatta med aluminium plåtar, men stommen och mittposterna finns kvar. De följande fönstren är likt nationalromantikens ideal en reproduktion av rennäsans fönster med korspost och korsspröjs. Fönstrens brädd med treluft möjlighet ger däremot ett mer industriellt uttryck. Gavelfältet utgörs av ett mindre lunettfönster inramat av mansardtakets utformning och utgör vindsvåningens våningsplan.

Långsidans fasad är idag försedd med tre öppningsbara portar som skiljs åt av utkragade pilastrar i tegel. De tre portarnas har en övre inramning av plåt, en inramning som vittnar om den tidigare fönstersättning och det första våningsplanets höga innerhöjd, där värmepannan tidigare har stått. Nästa våningsplan återfinns med tre mindre fönster med centralplacering.

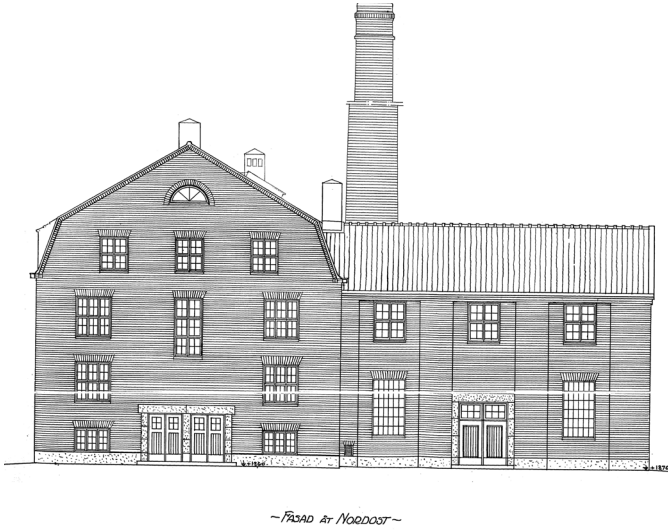

Den övre bilden: Fasad mot Nordost. Den nedre bilden: Dörrpar inramade med mönsterhuggen granit. Foto: Jonas Rahmqvist

Ett andra utkast över Värmecentral, Tvätt och Förrådsbyggnad Fasad åt Nordost, 1920. Stadsbyggnadskontorets arkiv: Ref 295586

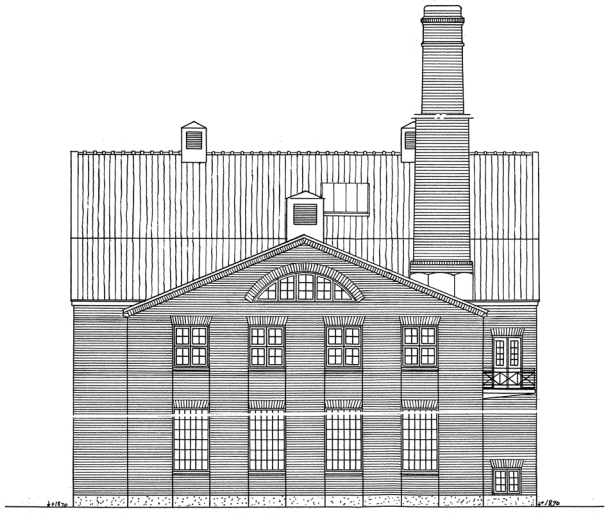
Slutgiltiga ritningen över Värmecentral, Tvätt och Förrådsbyggnad Fasad åt Nordost, 1921. Stadsbyggnadskontorets arkiv: Ref 295599

FASAD MOT NORDVÄST

Den nordvästra fasaden ligger idag i etage och där byggnaden en halvvåning ovanför sockel möter 'bussgaragets' vägbana och nivå i landskapet. Denna fasad utgörs av kortsidan av värmecentralens byggnadskropp och består av fyra utkragade partier där åtta kvadratiska fönster finns placerade.

Fönstrens utformning följer den ursprungliga byggnadens val av fönster och består av en korspost som delar in fyra fönster med i sig var sin korspröjs.

Takets utformning på denna byggnadskropp skiljer sig från den andra byggnadskoppen, här är taket ett sadeltak. I tympanonfältet återfinns ett större lunettfönster.

~Fasad åt Nordväst~

Slutgiltiga ritningen över Värmecentral, Tvätt och Förrådsbyggnad Fasad åt Nordväst, 1921. Stadsbyggnadskontorets arkiv: Ref 295600

Övre bilden: Fasad mot Sydväst. Nedre Bilden: Fasad mot Nordväst, Foto: Jonas Rahmqvist

FASAD MOT SYDVÄST

Den sydvästra fasaden upplevs från marknivå som instängd, detta då placerat betongväggar för att skapa vägbana och samtidigt tillgodose marknivåskillnaden i landskapet.

Kortsidans fasad är idag indelad i tre fönsterplaceringar i de tre fösta våningsplanen och ett lunettfönster i vindsvåningen. Det är också denna kortsida som innehar lägenheter, något som idag tydligt kan utskiljas då fönstrens utformning inte följer den ursprungliga utformningen.

Långsidan består idag av två portar i marknivå och en större balkong i nästa våningsplan. Denna balkong svarar för att kunna besöka byggnaden från Nordvästra fasadens etage.

~Fasad åt Sydväst~

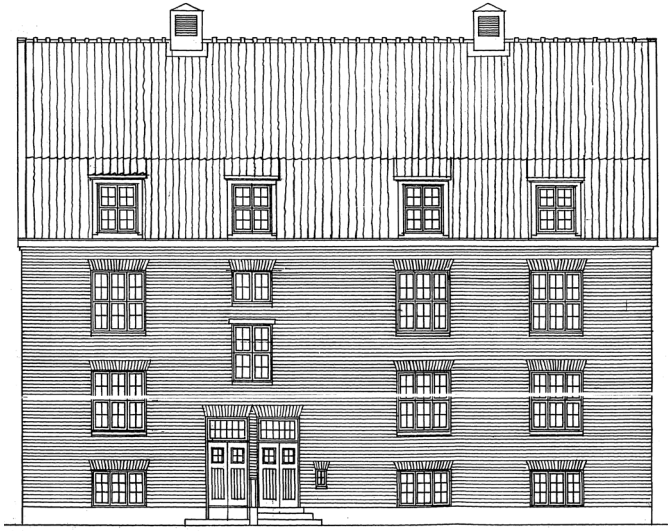
Slutgiltiga ritningen över Värmecentral, Tvätt och Förrådsbyggnad Fasad åt Sydväst, 1921. Stadsbyggnadskontorets arkiv: Ref 295601

FASAD MOT SYDOST

Den sydöstra fasaden består av hela långsidan i de två byggnadskropparna. Den är asymmetriskt utformad där dörrplaceringen i fasaden svarar för den avgränsning mellan lägenheter och förråd som byggnaden har. De två jämte varann placerade dörrarna är placerade mot den sydvästra fasaden. Ovanför dörrarna vittnar ett smalare fönster om trapphusets placering.

De fönster som är placerade söder om dörrarna och intill trapphusets fönster tillhör lägenheterna. De fönster norr om dörrarna utgör i sig ett eget symmetriskt element, som svarar för spårvägens förråd.

Det övre våningsplanet utgörs i mansardtaket av fyra fönsterkvistar som mellan sig avgränsas av taktegel.

~Fasad åt Sydost~

Slutgiltiga ritningen över Värmecentral, Tvätt och Förrådsbyggnad Fasad åt Sydväst, 1921. Stadsbyggnadskontorets arkiv: Ref 295602

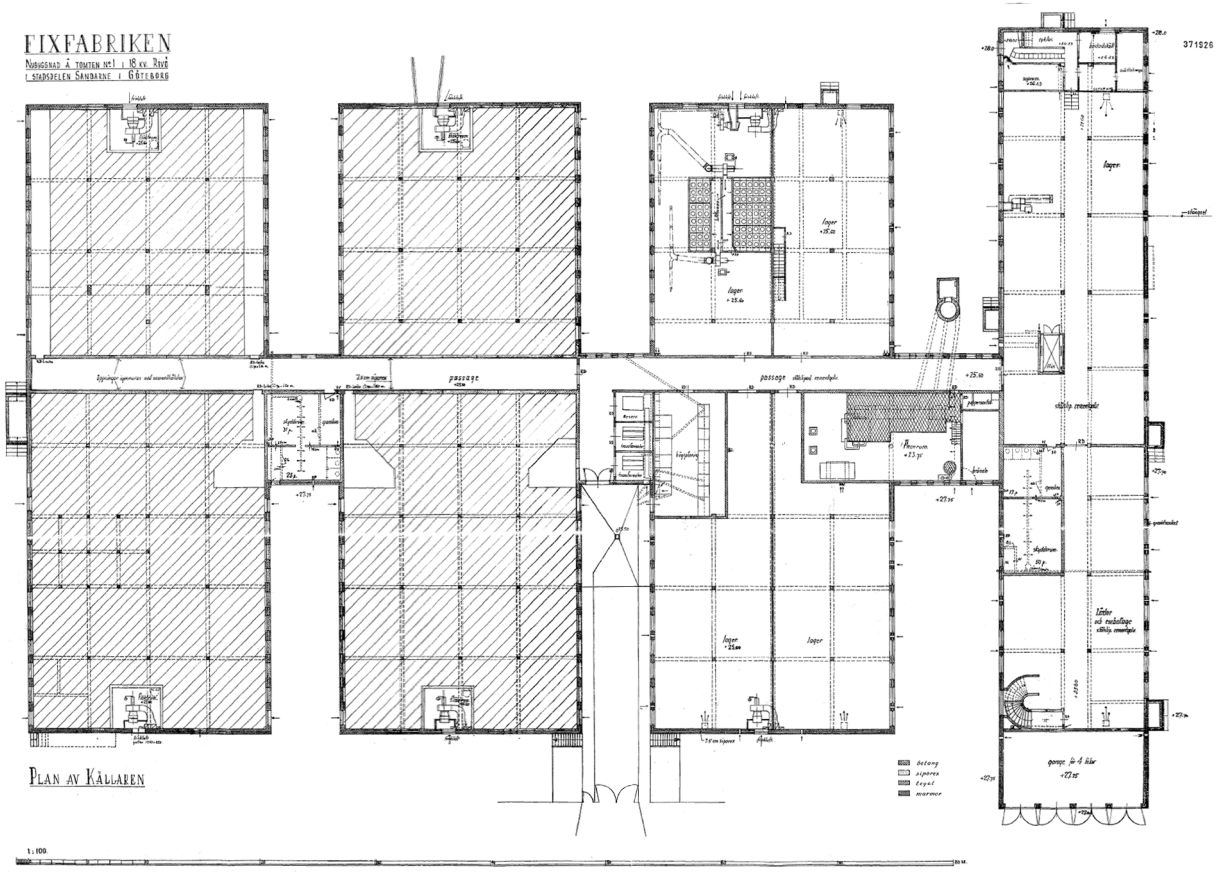
Fasad mot Sydost. Foto: Jonas Rahmqvist

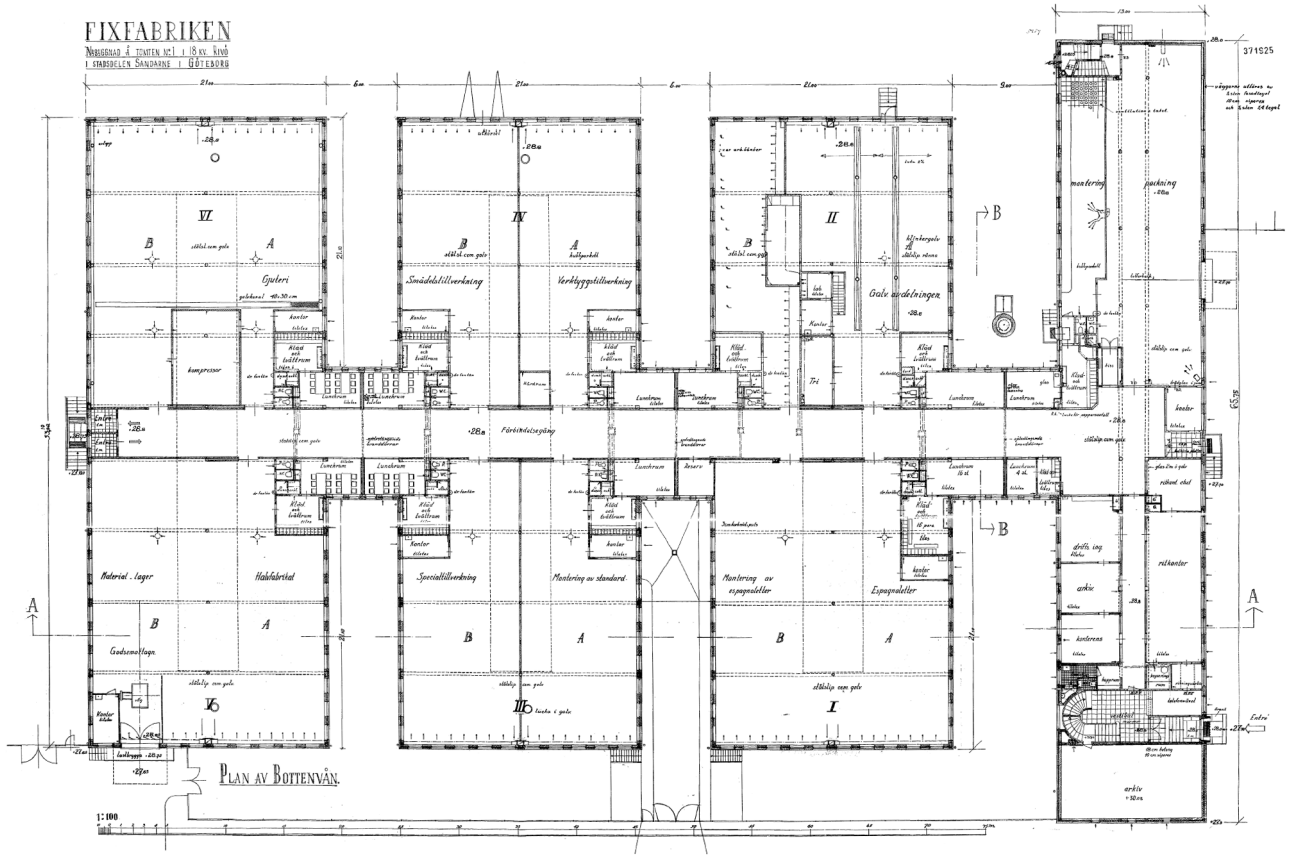

Fasad mot Sydost. Foto: Jonas Rahmqvist

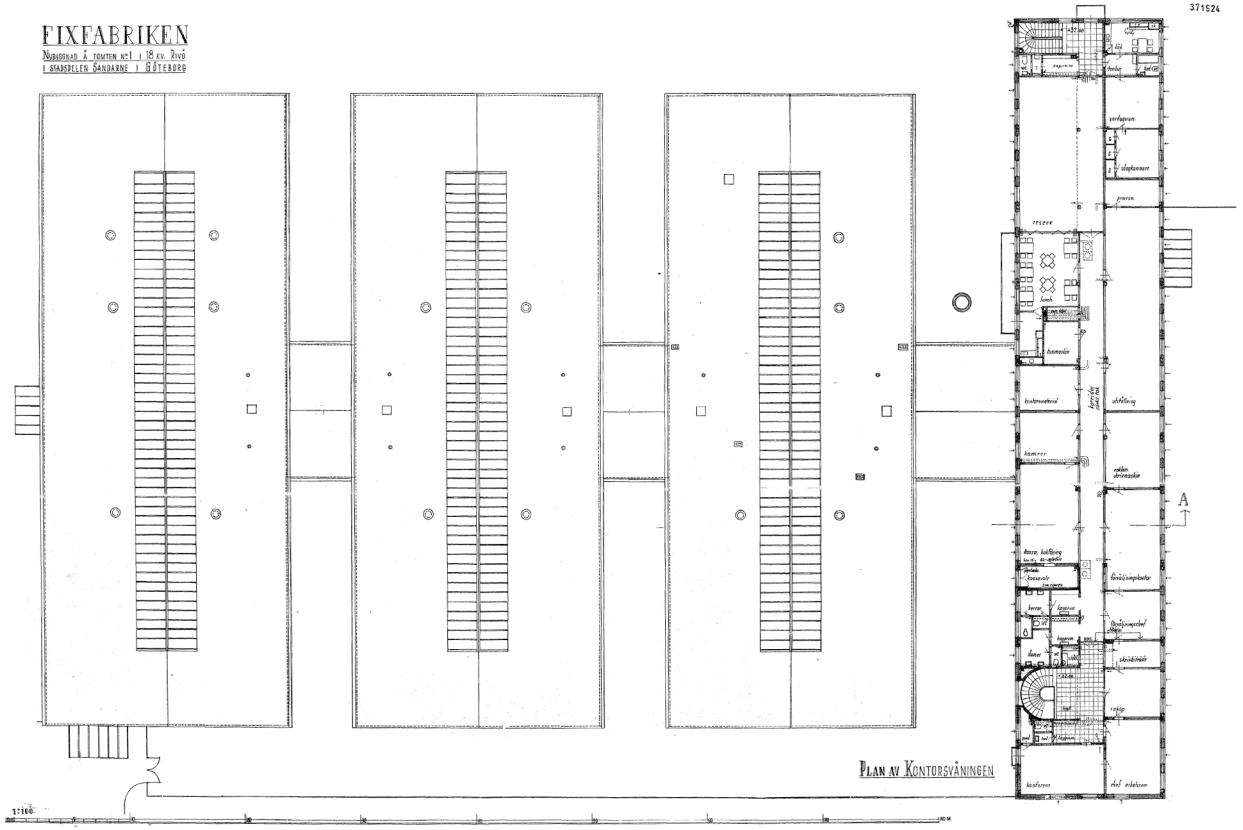
PLANRITNINGAR

PLANRITNINGAR ÖVER FIXFABRIKEN 1947

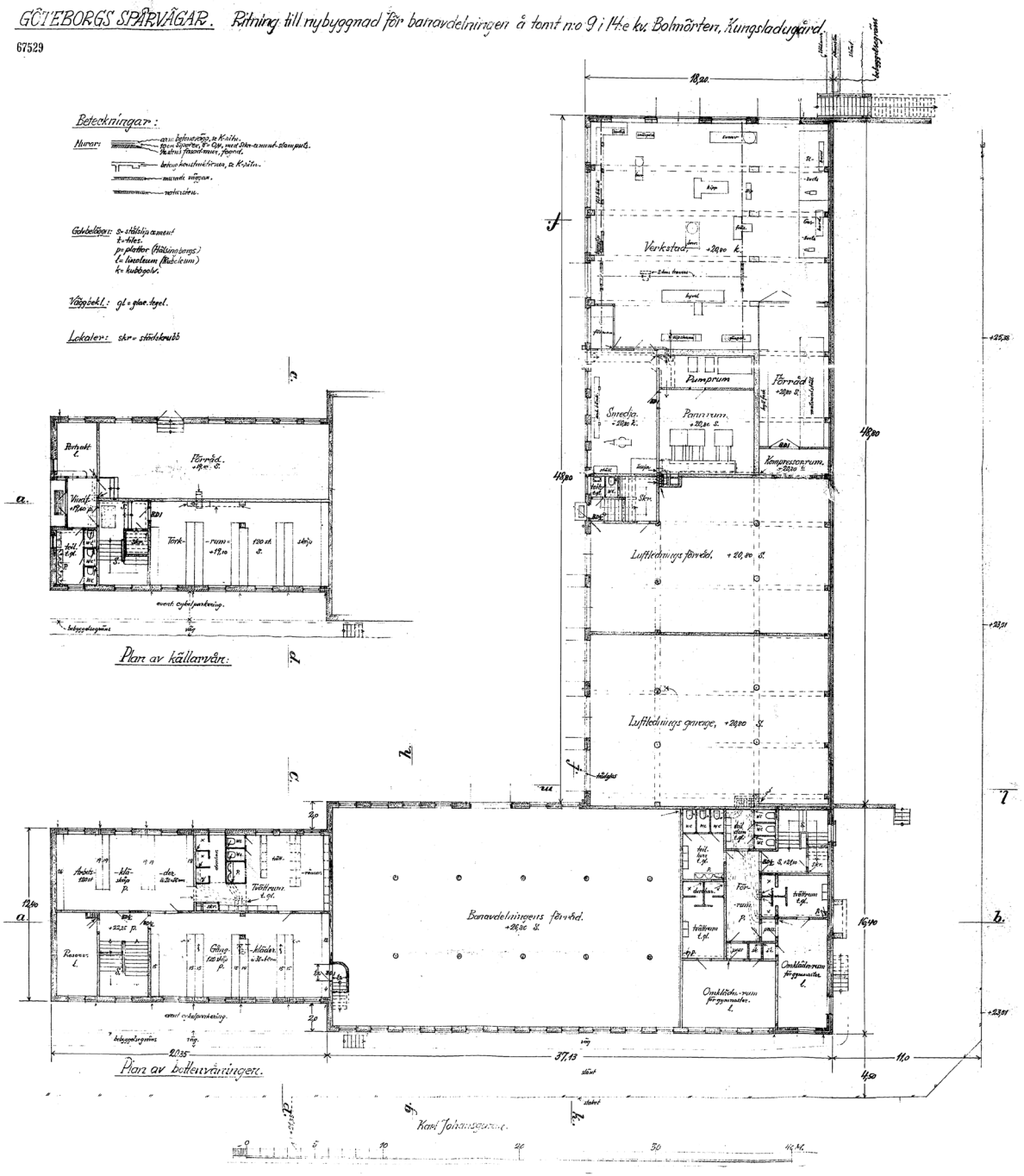

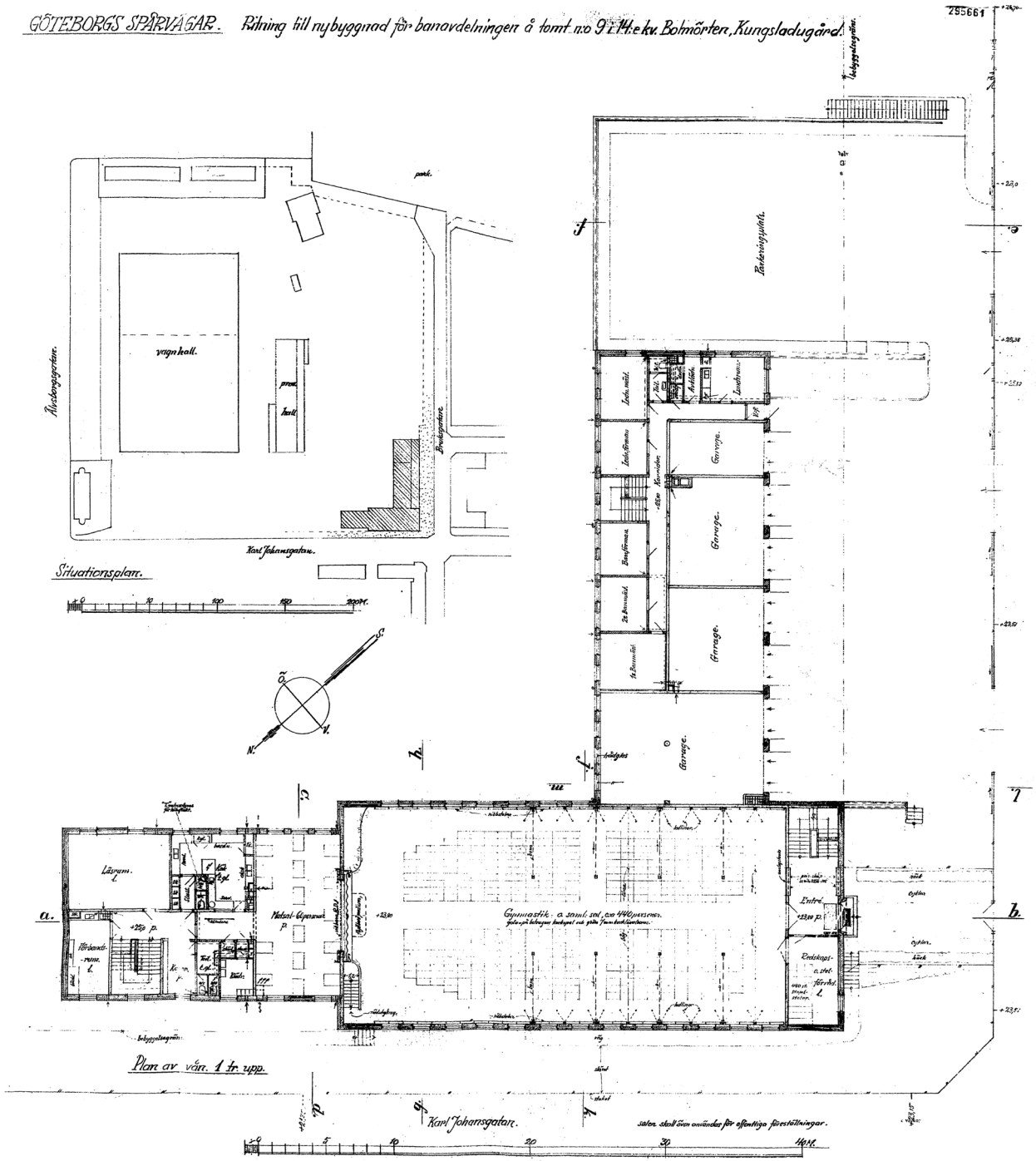

FIXFABRIKEN
NYBYGGNAD Å TOMTEN Nº 1 I 18 KV. RIVÖ
I STADSDELEN SANDARNE I GÖTEBORG
PLAN AV BOTTENVÅN.
1:100
Gjuteri
kompressor
Smådetaljtillverkning
Verktygstillverkning
Gafe avdelningen
montering
packning
Material - lager
Halvfabrikat
Godsmottagn.
Specialtillverkning
Montering av standard
Montering av espagnoletter
Espagnoletter
arkiv
rätthanter
kontorens
Lastn.

SBK

FIXFABRIKEN
NYBYGGNAD Å TOMTEN Nr 1 I 18 KV. RIVÖ
I STADSDELEN SANDARNE I GÖTEBORG
371524
PLAN AV KONTORSVÅNINGEN
A

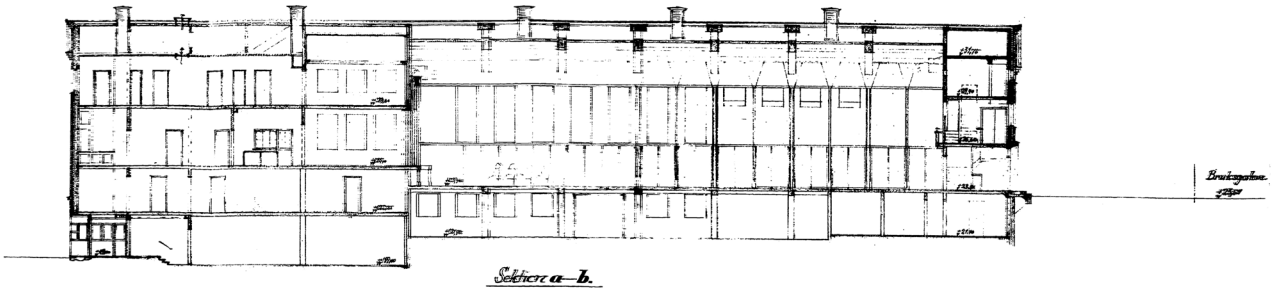
PLANRITNINGAR ÖVER GS-HALLEN 1953

GÖTEBORGS SPÅRVÄGAR. Ritning till nybyggnad för banavdelningen å tomt. n:o 9 i 14:e ku. Bolmörten, Kungsladugård.
295661
Situationsplan.
vagn hall.
Karl Johansgatan.
Garage.
Gymnastik- o. exerc. sal c:a 440 personer.
Läsrum.
Plan av vån. 1 tr. upp.
Karl Johansgatan.

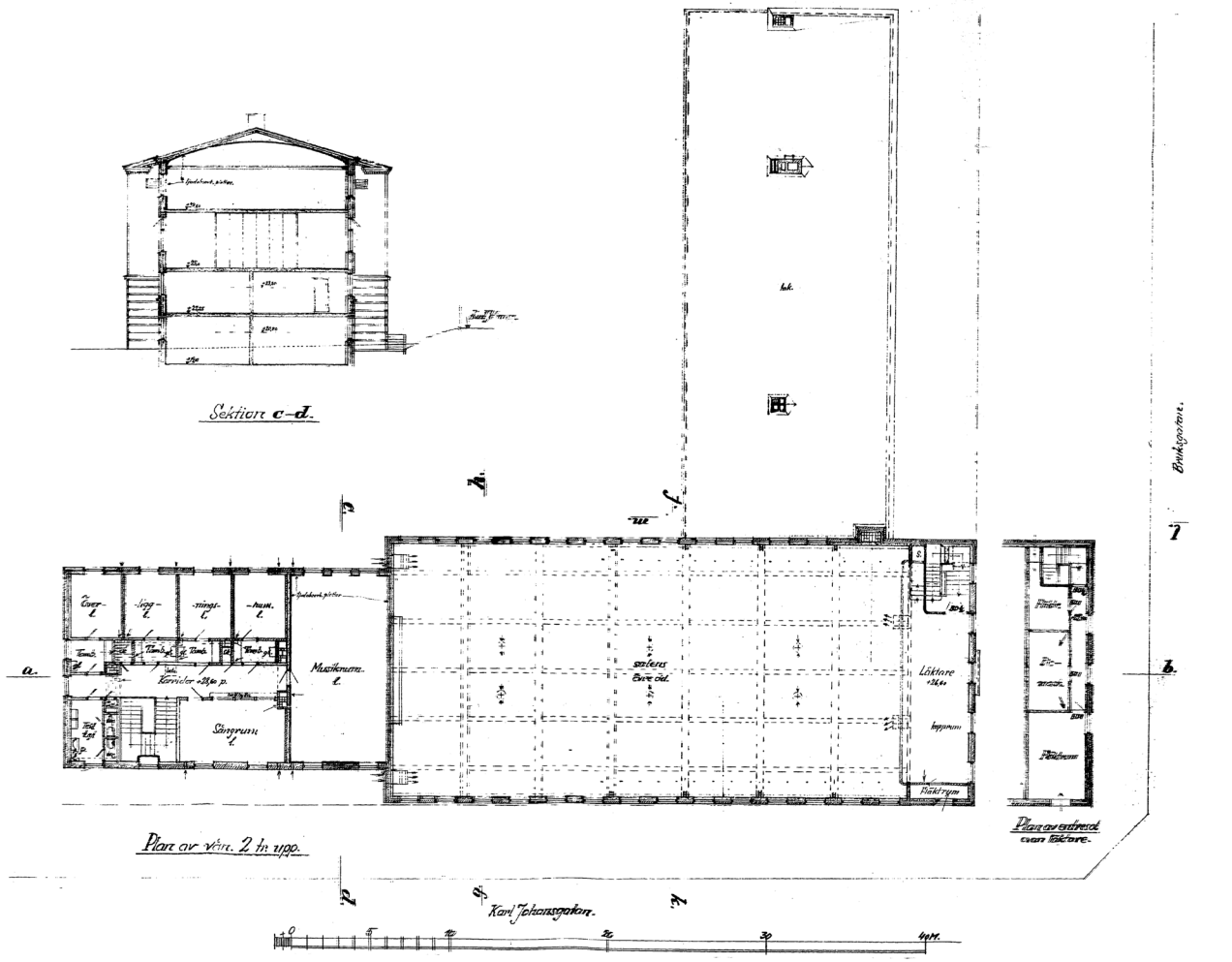
GÖTEBORGS SPÅRV. ÄGAR. Ritning till nybyggnad för banavdelningen å tomt n:o 9 i 14:e kv. Bolmörten, Kungsladugård.

295660

Sektion a—b.

Sektion c—d.

Plan av vån. 2 tr. upp.

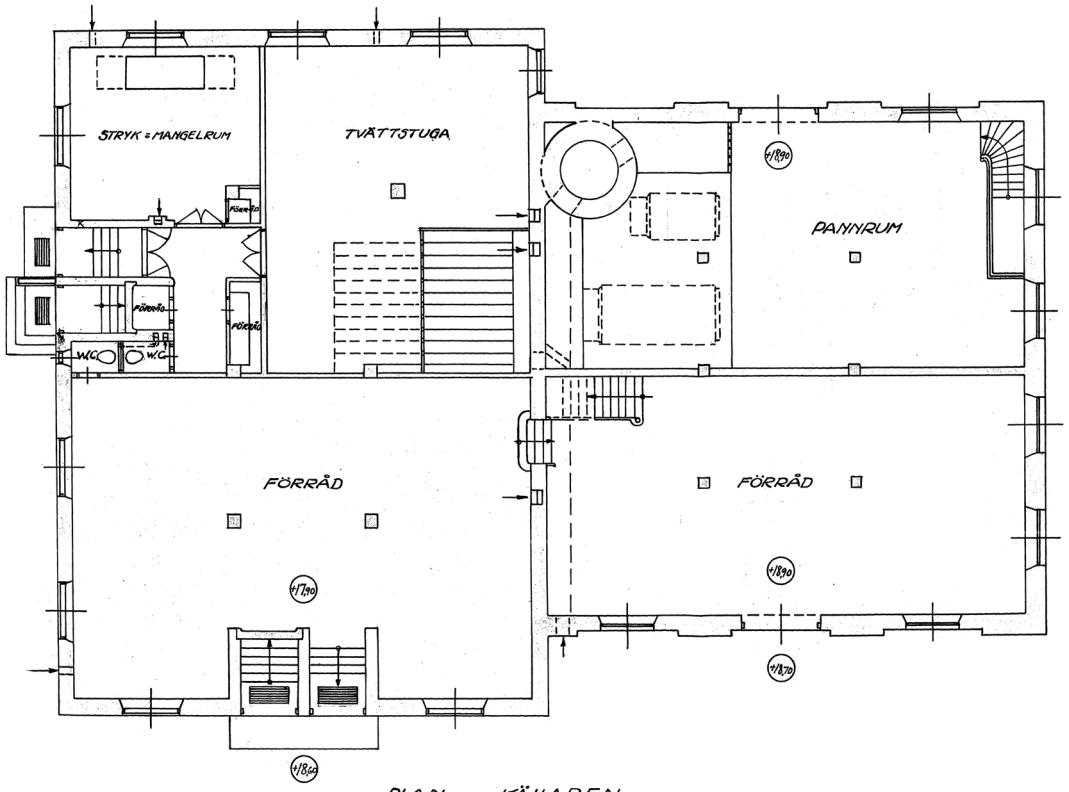
Plan av vind. över läktare.

PLANRITNINGAR ÖVER VÄRMECENTRALEN 1921

GÖTEBORGS ~SPÅRVÄGAR ~ 14:DE KV. KUNGSLADUGÅRD

= VÄRMECENTRAL ~ TVÄTT OCH FÖRRÅDSBYGGNAD =

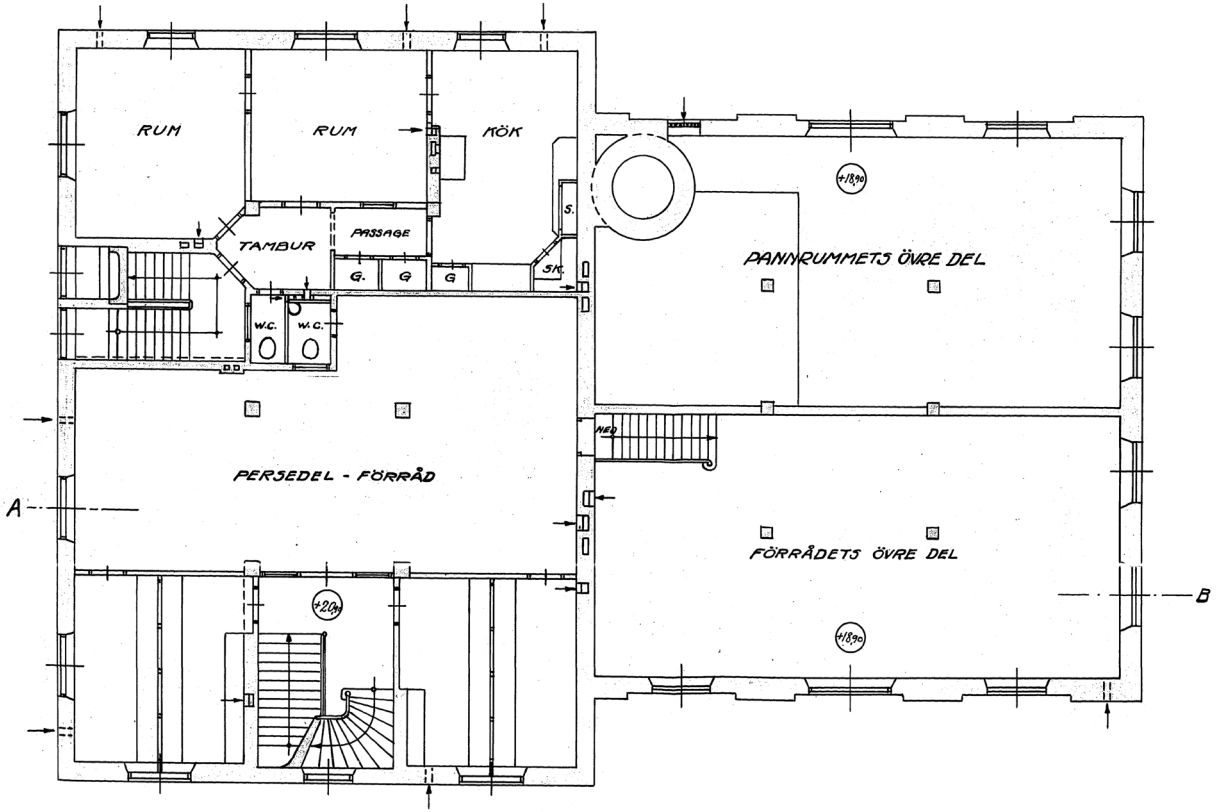
295594

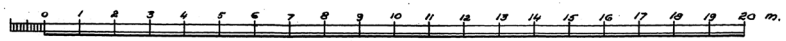
PLAN AV KÄLLAREN

GÖTEBORGS ~SPÅRVÄGAR ~ 14DE KV. KUNGSLADUGÅRD

VÄRMECENTRAL ~TVÄTT OCH FÖRRÅDSBYGGNAD

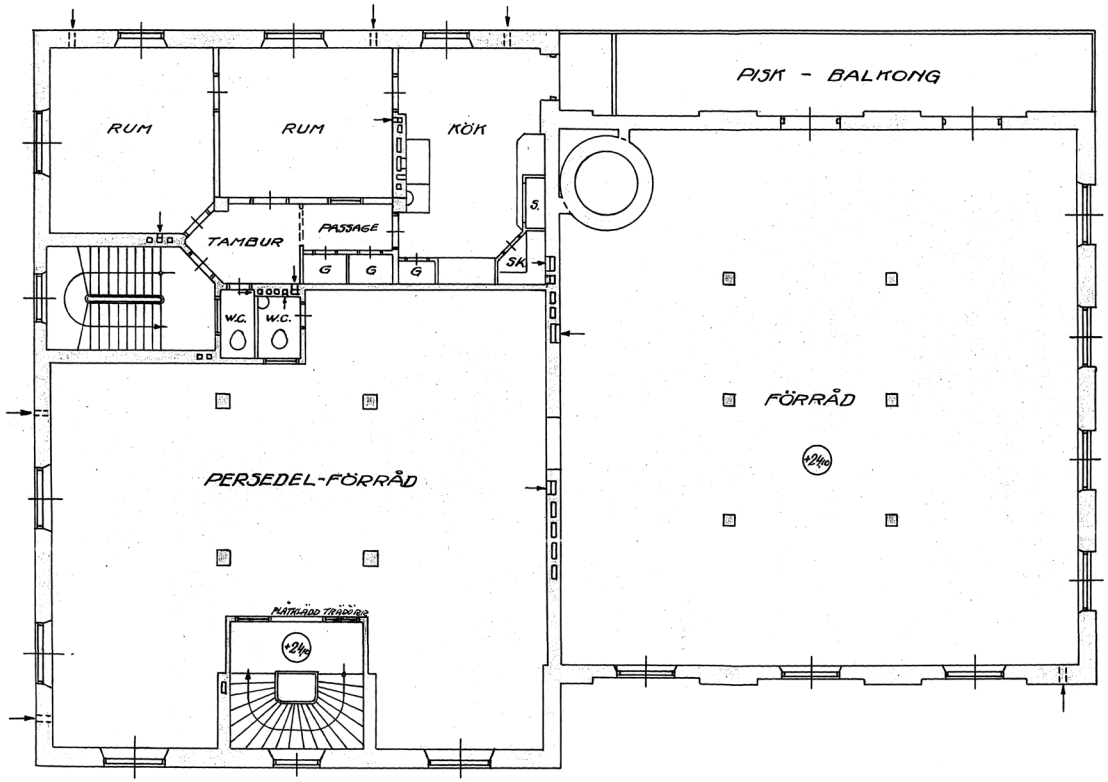

PLAN AV BOTTENVÅNINGEN

GÖTEBORGS ~SPÅRVÄGAR ~ 14:DE KV. KUNGSLADUGÅRD

= VÄRMECENTRAL ~TVÄTT OCH FÖRRÅDSBYGGNAD =

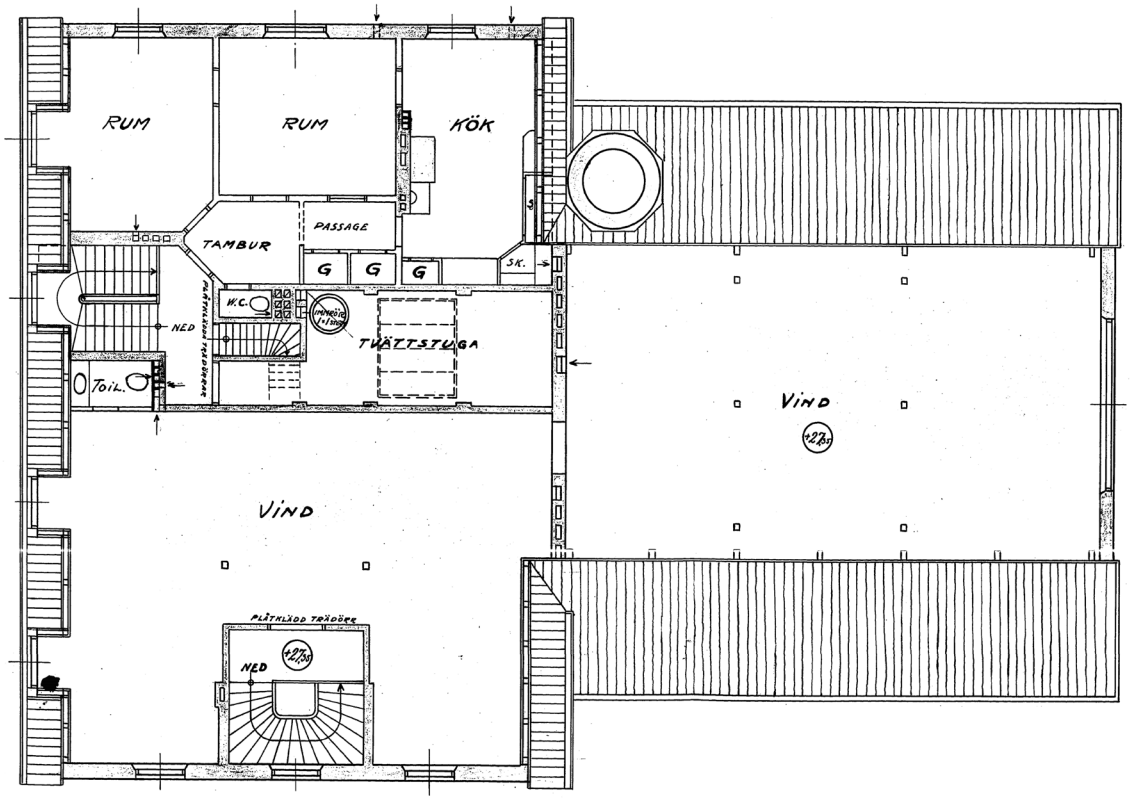

PLAN AV VÅNINGEN 1 TR. UPP

GÖTEBORGS ~SPÅRVÄGAR ~14:DE KV. KUNGSLADUGÅRD

VÄRMECENTRAL ~TVÄTT OCH FÖRRÅDSBYGGNAD

PLAN AV VINDSVÅNINGEN

KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

TRYCKTA KÄLLOR OCH LITTERATUR

Ahlstrand, Jan Torsten & Eriksson, Torkel (1969). Arkitekturtermer: fyrspråkigt lexikon över arkitektur- och stadsplanetermer : svenska, engelska, tyska och franska : engelskt, tyskt och franskt register. Lund: Studentlitt.

Andersson, Karin & Hildebrand, Agneta (1988). Byggnadsarkeologisk undersökning: det murade huset. 2., rev. uppl. Stockholm: Informationsenheten, Riksantikvarieämbetet

Andersson, Thorbjörn & Caldenby, Claes (red.) (1998). Att bygga ett land: 1900-talets svenska arkitektur. Stockholm: Byggforskningsrådet

Antell, Olof & Lisiński, Jan (1988). Fönster: historik och råd vid renovering. Stockholm: Riksantikvarieämbetet
Tillgänglig på Internet: http://www.raa.se/publicerat/9789172095892.pdf (Hämtad 2017-03-13)

Brunnström, Lisa (1990). Den rationella fabriken: om funktionalismens rötter = The rational factory : on the roots of modernist architecture. Diss. Umeå : Univ.

Wallman, Kristina & Hansson, Einar m.fl. 2016. Kulturmiljöunderlag, Program för området kring Frixfabriken, Göteborg. Melica.
Tillgänglig på internet: http://www5.goteborg.se/prod/fastighetskontoret/etjanst/planobygg.nsf/vyFiler/Majorna%20-%20Program%20för%20Fixfabriksområdet-Program%20-%20samråd-Kulturmiljö%20underlag/$File/Kulturmiljounderlag.pdf?OpenElement (Hämtad 2017-03-13)